

פ ר ט י - כ ל
ישיבה כא/שכ"ח של הממשלה
כ"ז בטבת תשכ"ח - 28.1.68

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר, א. אבן, ז. ארן, מ. בגין, י. בורג, מ. בנטוב, י. ברזילי, ח. גבתי, י. גלילי, מ. דיין, ז. ורהפטיג, י. ישעיהו, מ. כרמל, פ. ספיר (בסעיפים מס' 212 ו-217), מ. קול, י.ש. שפירא, א. ששון

נעדרו השרים: י. אלוץ (בחול), י. ספיר (בחול), ח.מ. שפירא (בחול), ז. שרף (בחול)

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
י. הרצוג - מנכ"ל משרד ראש הממשלה (בסעיף 212)
אלוף ש. אראל - מפקד חיל הים (בסעיף 218)

סדר היום: 212. סקירות
213. פטור משטרת ישראל מחובת הזדקקות למחלקת עבודות ציבוריות
214. מכירת נשק
215. מינוי חשב כללי
216. נסיעת שר האוצר
217. היאחויות נח"ל
218. החיפוש אחר הצוללת "דקאר"

רשמו: י. מימון
ל. צ'סנר

ראש הממשלה ל. אשכול :

במידה שאני זוכר, נשארו מהשיבה הקודמת חברים שרצו לדבר. אני מציע להתחיל בסעיף הסקירות. יכול להיות, שמהסקירות שהצטברו אפשר יהיה אולי משהו לקמץ בהמשך הבירור ולהיאחז באיזה דבר אחר.

שר התחבורה פ. כומל :

אולי אנחנו יכולים לשמוע משהו בעניין הצוללת? אולי דנו בזה בועדת השרים לענייני בטחון, אבל ישנם חברי ממשלה שאינם חברים בועדת השרים לענייני בטחון.

ראש הממשלה ל. אשכול :

זה יהיה בסקירות. אולי נשלים פעם עם זה, שיש ועדת שרים לענייני בטחון ויש ממשלה.

שר התחבורה פ. כומל :

יש גם ממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

יש סקירות. איננו יכולים לטפל בכל דבר שלוש

פעמים.

212. סקירותראש הממשלה ל. אשכול:

משה דיין, האם אתה רוצה להגיד משהו על הצוללת,

או מה שיש לך לסקור?

שר הבטחון מ. דיין:

בענין הצוללת, יש קושי. מה שאני יכול לומר

בקיצור, זהו פחות ממה שנאמר בעתונים. אני רוצה לומר מיד, בעיקר לשר התחבורה:
אני מציע שנאפשר לך להכנס לכל הפרטים.

שר התחבורה מ. כרמל:

מה זה לי אישית? יש עוד חברים בממשלה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני קודם כל אומר לך כשר התחבורה.

שר השיכון מ. בנטוב:

זה אינו שייך לתחבורה.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני ברצון אשמע כל פרט, אבל יש עוד חברים

הרוצים לדעת.

שר הבטחון ט. ד"ן :

אם ראש הממשלה יבקש שניכנס לגופו של ענין והממשלה תרצה לשמוע פרטים, אוכל לבקש את מפקד חיל הים לבוא הנה ולמסור מה שמסר בשעה ארוכה בישיבת ועדת השרים לענייני בטחון ומה שהשיב על שאלות שנשמעו שם, כי הענין הוא מקצועי מאד. אני יכול פה לומר כמעט רק מה שיש בעתון, עם איוזה פרט אחד או שניים שלא נתפרסמו.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אינני מתנגד שתזמין אותו, אבל לסוף הישיבה, והממשלה תישאר אז כולה או חלקה ותשמע את דבריו. בינתיים, תמסור אתה במספר דקות מה שאתה יודע.

שר הבטחון ט. ד"ן :

מה שאני יכול לומר, נוסף לידיעות שישנן בעתונות, שהן באמת מעידות על מצב עובדתי, שישנו שיחוף פעולה רב בעיקר מצד אנגליה, שהיא רואה את עצמה גם אחראית לפחות למצב הטכני של הצוללת, שהיא נקנתה ממנה ושופצה אצלה, ואם קרתה לה תקלה טכנית, האנגלים רואים את עצמם כאחראים לראות מה קרה והם מנישים את מלוא העזרה. הדבר האחרון שאנחנו יודעים הוא, שישנה ידיעה על שידורים ממצוף. ישנו בצוללת סידור, שגם אם צוללת טובעת ומתקלקלת ונותק הקשר, ישנו מצוף מסויים שהוא משתחרר וצף על פני המים, והוא באופן אוטומטי משרר מספר אותיות, הנותנות את שם האניה, וברור שפירוש הדבר שהיא נמצאת במצוקה גדולה. המצוף איננו יכול באופן אוטומטי לקבוע את מקומה של האניה, אבל אלה המאזינים לה יכולים ללמוד את הכיוון. הדבר הזה נשמע לאחרונה ממקום שהוא

איננו הנתיב שבו הצוללת היתה צריכה ללכת. אחת משתיים: או שהצוללת נמצאת כאשר האנשים אינם טבועים, אבל אפשרויות הקשר הטכני אינן פועלות בגלל סיבות שונות, ואז היא מפעילה את המצוף על ידי שהיא משחררת אותו. פעולת המצוף הזה אינה פירוש אוטומטי, שהצוללת טבעה. יש גם אפשרות הפוכה, שהצוללת טבעה או קרה לה אסון, ואז הסידור הוא שהמצוף נפלט מבחוץ, ותחת לחץ מסויים של מים הוא משתחרר ונפלט החוצה, ואז שומעים ממנו קולות, מבלי שימשיך להיות מחובר לצוללת.

נרמה לי כי הסימנים האחרונים נשמעו אמש בשעה שמונה וחצי, בערך בקו שבין פמגוסטה לחדרה, אם לצייר קו ישר על המפה. כאמור, אי אפשר לדעת מזה את המרחק של הצוללת, כי זה איננו יכול לשדר שום דבר מחובר אל הצוללת. את הקולות מהמצוף קלט המטה הבריטי בפמגוסטה.

חוץ מזה, ישנן שמונים אלף השערות, כל מיני אפשרויות מה יכול לקרות. אתמול ישבנו עם כל המומחים לצוללות. ישנן השערות בלי סוף, ואיני חושב שיש טעם להזכיר אותן, בחלקן אלה פלפולים. אנחנו צריכים לחכות עוד ימים מספר, כדי שנדע שאיננו יודעים ולא כלום, שזוהי תעלומה, או שתתגלית אינדיקציות נוספות. לאחרונה פנינו גם אל הרוסים, והם ביקשו אינפורמציה על כך, אבל איננו יודעים אם הם נוקטים איזו שהיא פעולה. מהם לא שמענו דבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם חברים בכל זאת רוצים, הרי לסוף הישיבה תבקש את מפקד חיל הים לבוא ולחזור על כל מה ששמענו מפיו ולא חכמנו. שמענו שאין יודעים, אבל עדיין מחכים ומצפים. אמנם, איני חושב שזה יהיה לחברים נכונות לשבת אחרי הישיבה ולשמוע.

שר התחבורה מ. כרמל:

לי יש נכונות. אני חושב, שעל ענין כזה היו

צריכים למסור פה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הוא יופיע בישיבת הממשלה. אבל עד שלא תחליטו לבטל את ועדת השרים לענייני בטחון, תמשיך ועדת השרים בישיבותיה חוץ מאשר במקרים שאנחנו בעצמנו מחליטים להביא עניינים לישיבת הממשלה.

שר הבטחון פ. דיין:

החקרית על גשר אלנבי לא היתה, לפי הערכתי, פעולה מכוונת על ידי ממשלת ירדן, אפילו לא על ידי יחידת הצבא שהיתה במקום, אלא חקירת שהתחילה מהשתוללות של חייל, שלא על דעת הקצינים במקום והביאה מיד להתלקחות אש, כאשר הקצינים, גם הירדנים, מנסים לשחק את זה. פרטים רבים על מה שקרה נמסרו בעתונות. רצוי לדעת, שאנשי "הצלב האדום" בדין וחשבון שמסרו לג'ניבה הודיעו, שהם נפגעו בכדורים שכאו מהצר הישראלי, וזה לא לגמרי בלתי הגיוני. הם היו בצד הירדני, הם רצו אל הנשר כדי להציל ולטפל בחיילים שלנו שנפגעו. הם טוענים, כי כאשר רצו מצד ירדן אל הנשר, הם נפגעו בכדורים שכאו מצד ישראל. הערכתנו על החקירת היא, שזה לא היה דבר מכוון. האנשים במקום, הן הירדנים והן אנשי "הצלב האדום", היו רוצים להמשיך בפעולת איחוד המשפחות ביום שני. המטה בג'ניבה דורש דין וחשבון משתי הממשלות על מה שקרה ולנקוט באמצעי בטחון, שזה לא יקרה יותר, כגון הרחקת התיילים ממקום הפעולה וכו'. אנחנו בשלב זה ניתן להם את הדין וחשבון, לפי גירסת החקירה שלנו ונאמר, שאם ישראל תחליט על המשך הפעולה, נבוא אתם לעמק השווה על הסידורים הבטחוניים. אין בינינו ריחוק גדול בתפיסה.

אני מציע שלא נהפוך את הענין הזה כאילו היה זה דבר פוליטי מכוון, כי "הצלב האדום" לא ייתן את ידו לגירסה הזאת, ואני חושב שהיא אינה נכונה.

שר השיכון ט. בנטוב:

האם הם אמרו, שהיריות הראשונות באו מירדן?

שר הבטחון ט. דיין:

הם אינם משקיפי או"ם, הם אמרו שהיו בתוך הכנין, שמעו יריות בחוץ, המרחק הוא כ-50 מטר, כשיצאו ראו חייל יהודי או חיילים יהודיים על הגשר פצועים, רצו על הגשר לעזור להם ונפצעו.

שר החוץ א. אבן:

בכל הנוגע לשליחות יארינג, מסתבר כי הגענו למפנה, או למפנה מדיני או למפנה תכסיסי. בכמה כירות מערכיות משתמשים אפילו במלים הגבוהות "מפנה היסטורי".

סיכומי של מצב הוא, שהמצרים כנראה מסרו ליארינג, שהם מוכנים לבוא למשא ומתן עם ישראל, בתנאי שהוא יהיה נוכח ושתיקבע איזו מסגרת או בסיס למשא ומתן בצורת החלטת מועצת הבטחון. בישיבתנו הקודמת מסרתי כי יארינג הגיע לידי מסקנה, כי אי אפשר לו למלא את שליחותו, אם היא לא תביא לידי משא ומתן בין הצדדים. הוא איננו סבור, כי אפשר לו להתקדם על ידי שהוא ימשיך להיות נודד והולך בין כירות האיזור, ללא קשר ישיר בין הממשלות.

את ההשקפה הזאת הוא מסר גם לקאהיר ולעמאן. כן הוא מסר לשתי הממשלות ההן, כי הוא איננו תומך בדעתן, כי אפשר להשיג או לחבוע מישראל פינוי שטחים ללא הסדרת שאר הבעיות הנזכרות בהחלטת מועצת הבטחון. הוא רואה את הנושאים הללו כמרכיבים חבילה אחת. עמדה זו של יארינג, נוסף כמובן על עמדתנו אנו, הביאה את המצרים, לפי דברי ריאר, לידי מחשבה רצינית על משא ומתן...

שר השיכון ט. בנטוב:

ריאר אמר זאת ליארינג?

שר החוץ א. אבן:

כן: ולידי חיפוש נוסחה שתאפשר להם לבוא למגע ישיר, בנוכחותו של יארינג.

הנוסחה, שהם נוקטים בה, קשורה בהחלטת מועצת הבטחון, כלומר שהמשא ומתן יהיה על בסיס או במסגרת או בהתאם להחלטת מועצת הבטחון. גם הם מחפשים ניסוחים מעורפלים במקצת, כי הם אינם מעוניינים בכל מה שכתוב באותה החלטה, להתקשר לכל מה שכתוב בה.

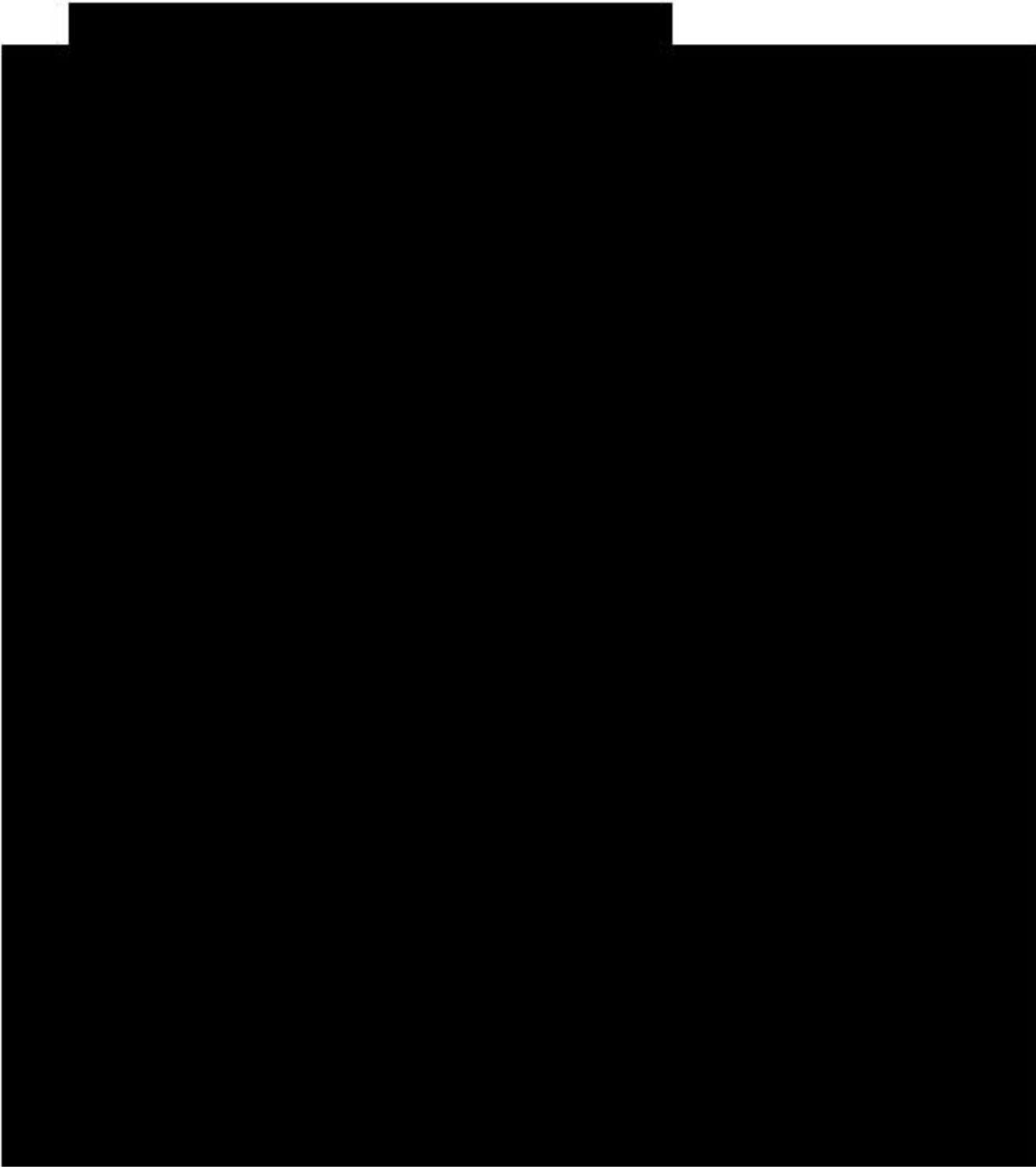
המצב הזה מעמיד אותנו במצב מדיני, או לפחות במצב תכסיסי חדש. נכון, שמצרים מוכנה לבוא לידי משא ומתן אתנו, ולו גם מנקודת מוצא של החלטת מועצת הבטחון, הרי יש כאן מפנה.

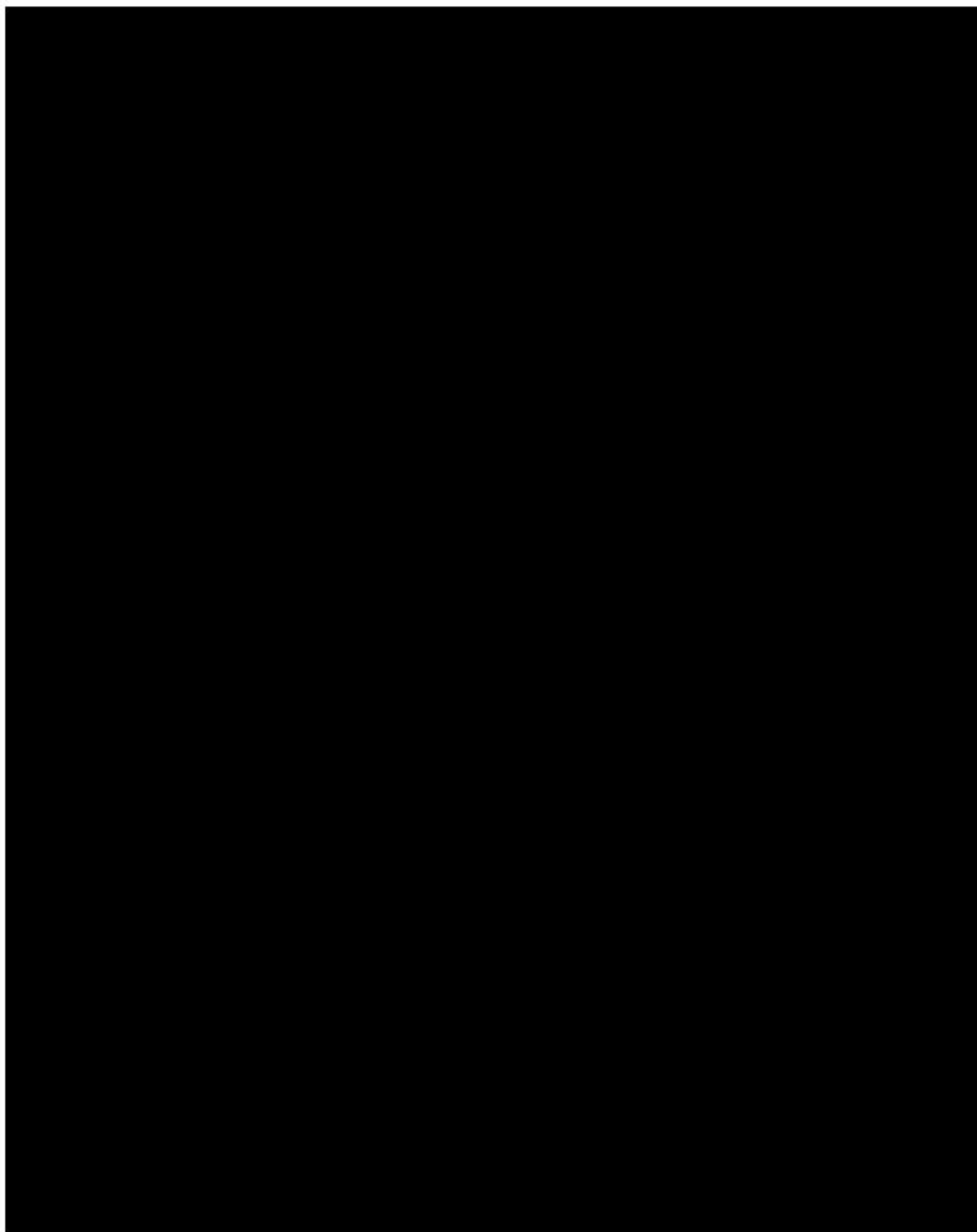
שר הפיתוח ושר התיירות ט. קול:

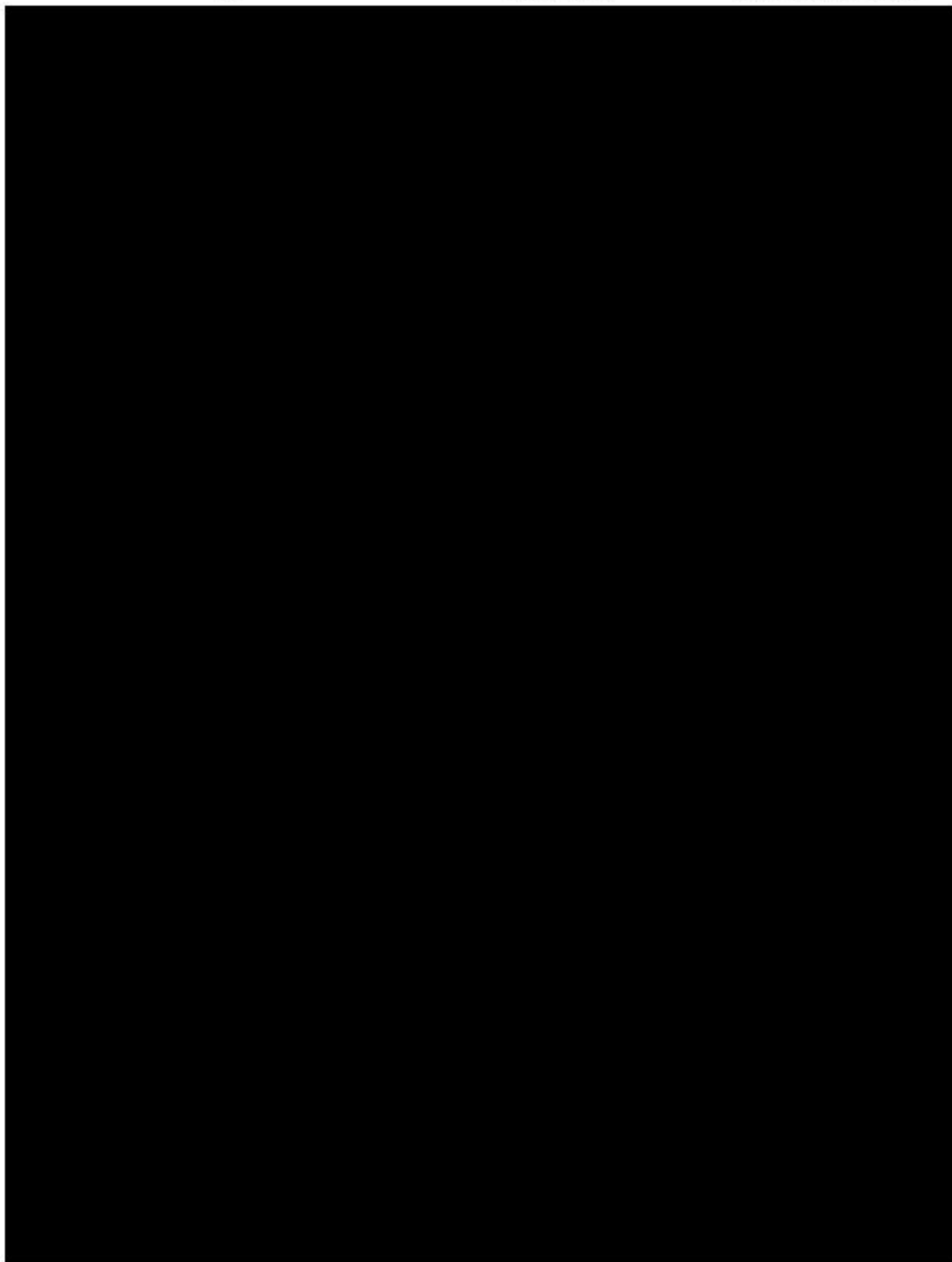
הם אמרו את זה ליארינג שהם מוכנים?

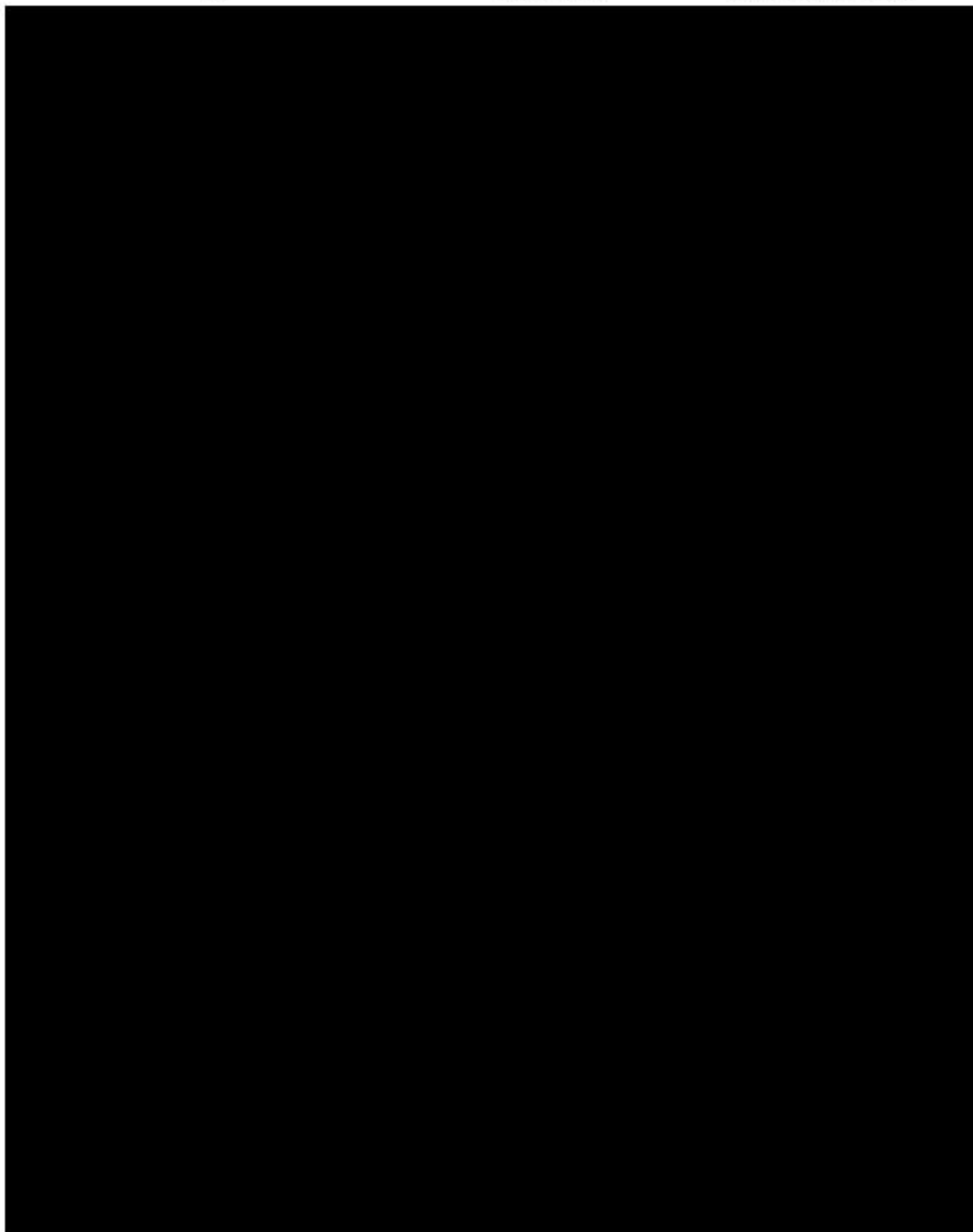
שר החוץ א. אבן:

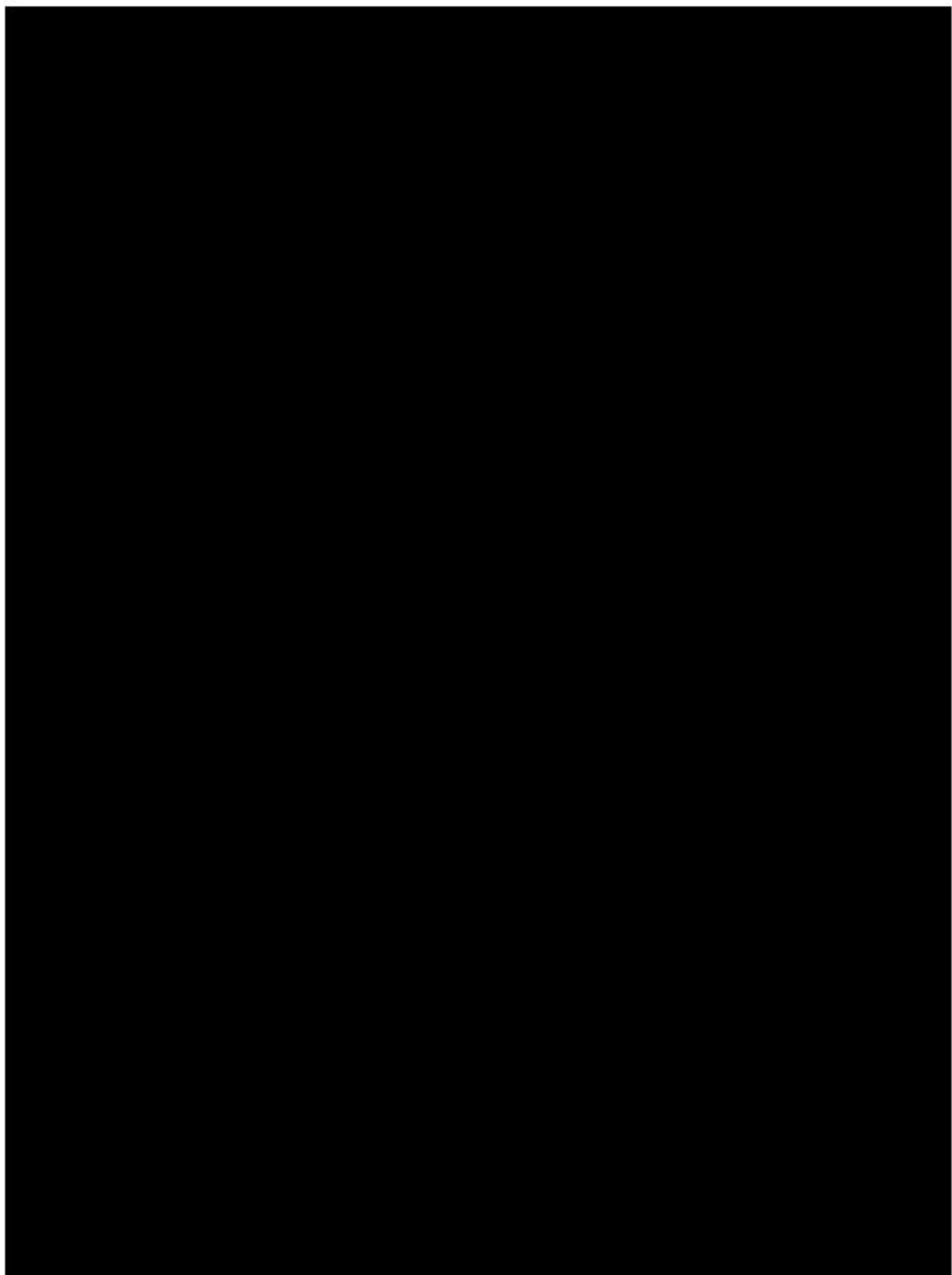
כן.

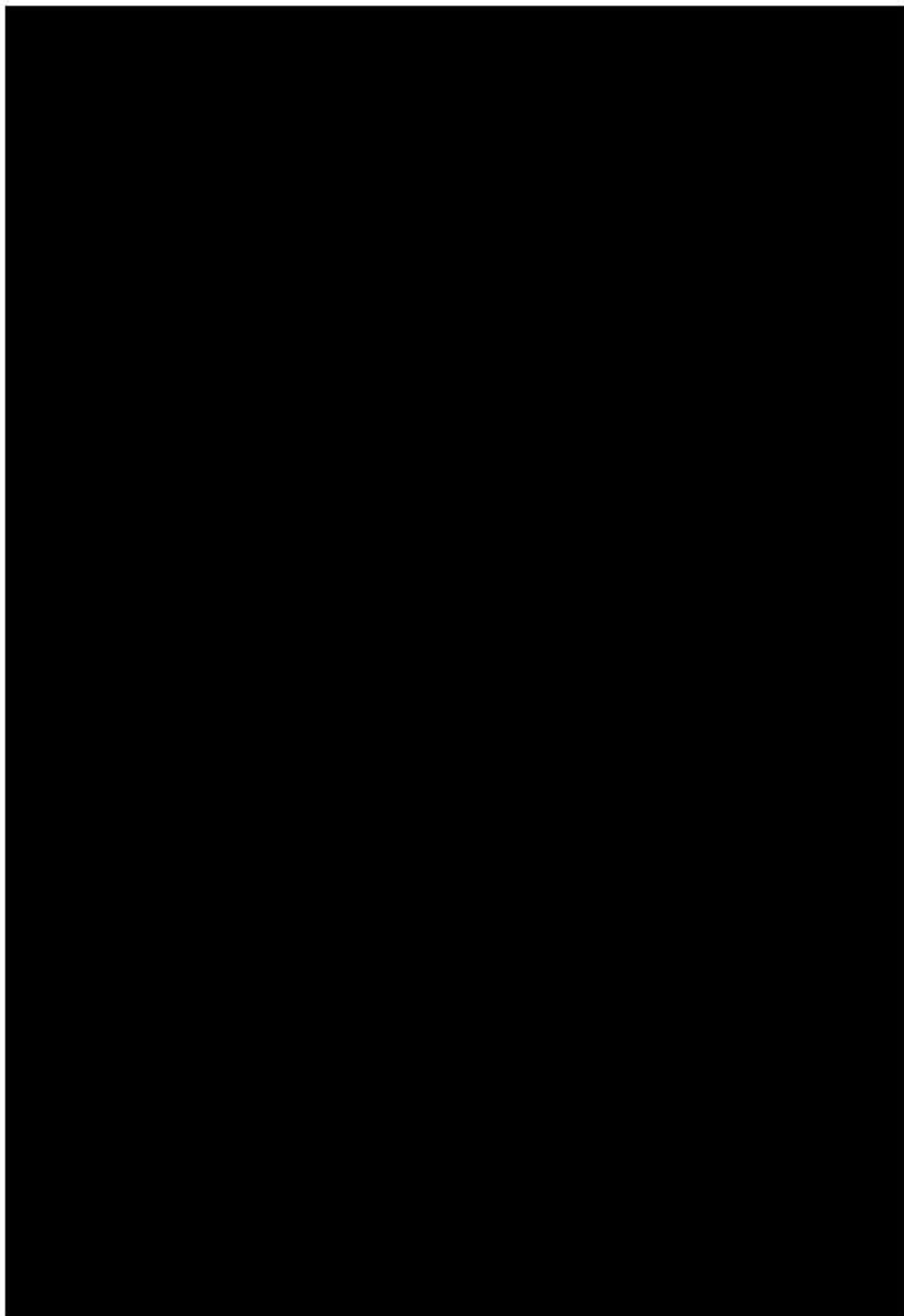

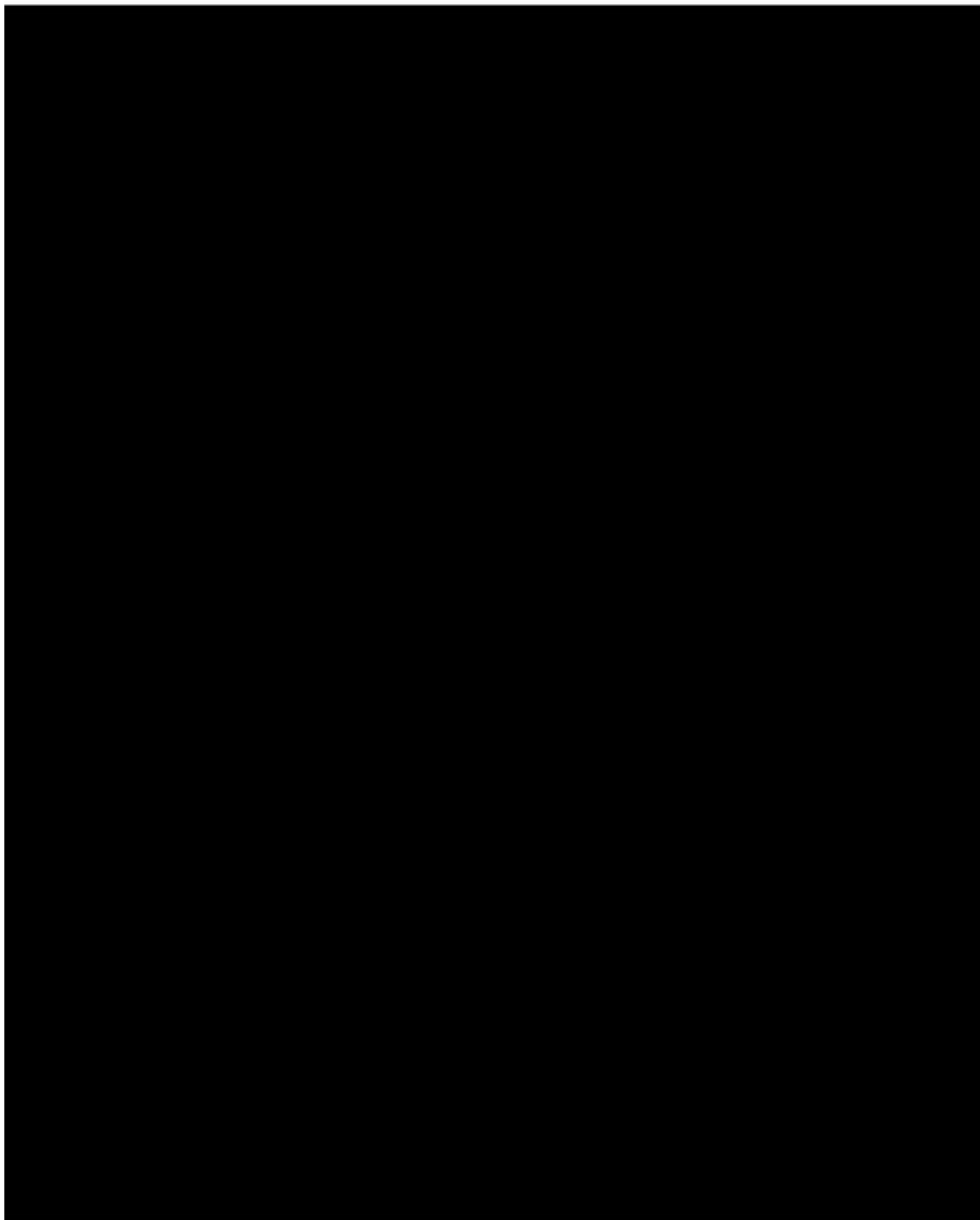

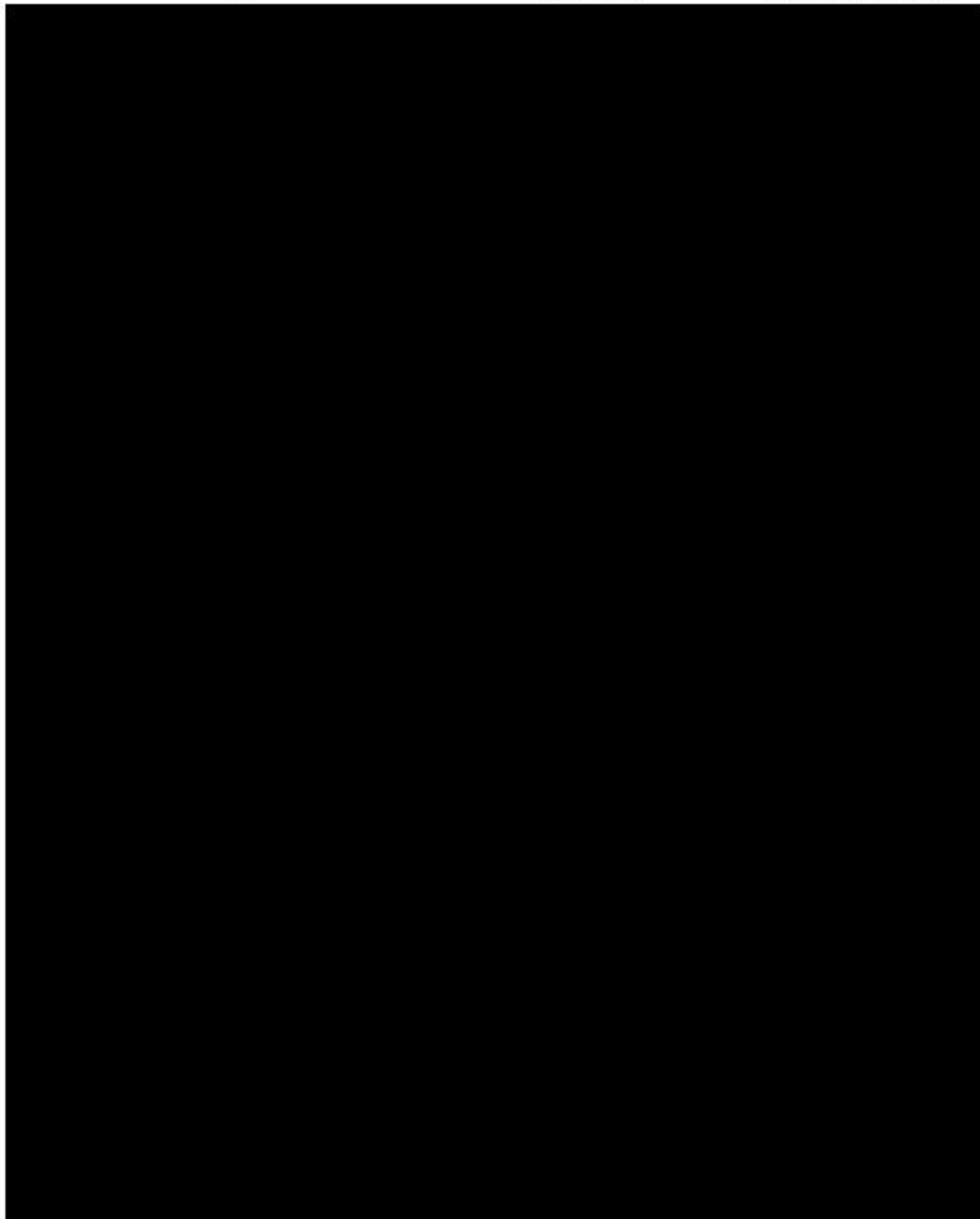

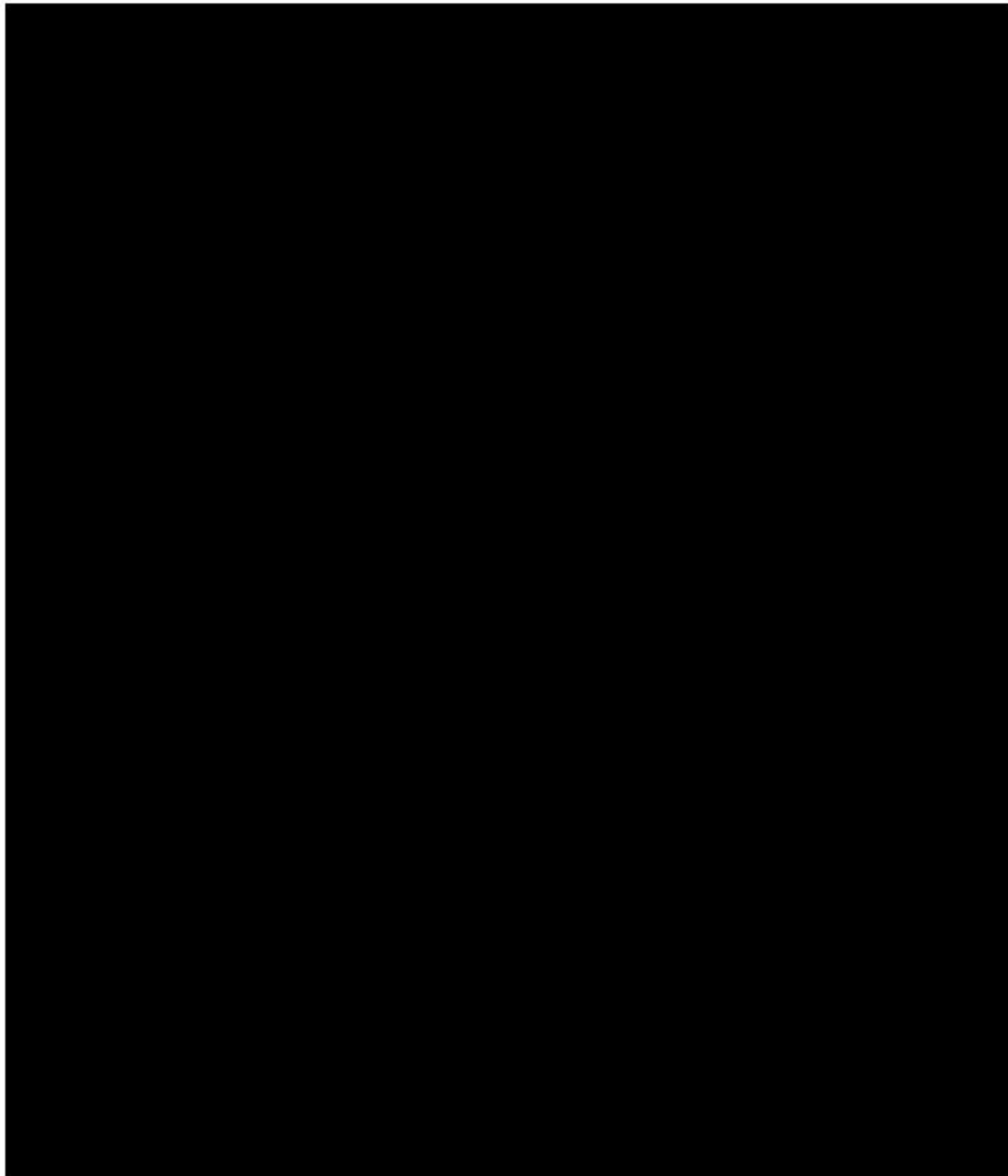

שר השיכון מ. בנטוב:

וחופש השיט?

שר החוץ א. אבן:

זה כלול בביטול הסגרים.

כלומר, יש כאן כאילו חמש נקודות ישראליות, אחת ערבית ואחת נייטראלית - ענין הפליטים. העיקר שהוא אמר להם - והם כאילו מבינים זאת - שבכל משא ומתן יצטרכו להעמיד את כל הדברים האלה לדיון כולל ומשולב.

לגבי העמדה שלנו, אנחנו מעוניינים לצאת בשלום מתרגיל זה משתי בחינות: או שבאמת מצוים תגיע למשא ומתן, ואז אי אפשר כמובן להפחית בחשיבותו של הדבר הזה; או לפחות שאם יש כאן איזה תמרון, שהענין יגיע לדיון בינלאומי, אי אפשר יהיה לומר שהיתה סרבנות קיצונית מצד ישראל.

החייצתי אמש בהרחבה עם ראש הממשלה, והצעתנו התכסיסית היא כדלהלן, כי כאשר יבוא יארינג ביום ה', לא נמסור בידו שום תעודה, אלא שנאמר לו: כל התרגיל הזה מעניין אותנו רק אם הוא יביא מיד למשא ומתן. אחרת, אנחנו שוב מוסיפים פיסות נייר אל התיק. אתה הלא אמרת לנו, שיש כאן איזו נוסחה שכל מגמתה היא להגיע לידי משא ומתן. אנחנו אומרים, שאנו לא נחקשה להגדיר במלים שלנו את יחסנו להתלטת מועצת הבטחון. אולם אנו רואים בזה, רק אם זה יביא למשא ומתן. אז חשאל את השאלה הזאת בקהיר: מה יהיה למחרת כתיבת מכתבים

כאלה - האם נוסף להתווכח על פירושים, האם פינוי קודם לשלום, האם שלום הוא המסגרת לקביעת גבולות, או האם הם מבינים, שכל התירגול הזה מביא אותנו לשולחן המשא ומתן?

יש גם השיחה הנוספת עם גולדברג, שנברר את הקשר בין ההתבססות על החלטת מועצת הבטחון לבין המשא ומתן שיתנהל אחריו. ההצעה היא, שלא נעסוק עכשיו, וגם לא אתר ביום ה', בשום ניסוח ולא נמסור לידו כל אגרת, אלא נאמר לו שההצעה היא מעניינת אותנו בכלל, אנחנו מסוגלים להגיע לידי קביעה מדויקת של יחסנו להחלטת מועצת הבטחון. למעשה, יש הודעות כאלה. אני הקראתי את הודעתי מ-22 בנובמבר. יש גם הודעות אחרות שפירסמנו בשעתן. יש למשל הודעת ראש הממשלה מה-1 בדצמבר, האומרת: "חלפו ימים ספורים מאז קיבלה מועצת הבטחון את החלטתה מיום 22.11.67, בעיצומן של ישיבות מועצת הבטחון, קיימה ממשלת ישראל דיונים מקיפים בדבר עמדת ישראל לגבי ההצעות השונות אשר הועלו בפורום הבינלאומי, וקבעה את עיקרי מדיניותה כדלקמן: (1) ישראל חותרת לשלום של קיימא בינה לבין שכנותיה. (2) השלום יושג על ידי משא ומתן ישיר וכריחת חוזי שלום בין ישראל לבין שכנותיה. (3) שיט חופשי לאניות ישראליות בתעלת סואץ ובמיצרי טיראן - חנאי לשלום. (4) ישראל רואה את הדרך להסדרת גבולות מוסכמים ובטוחים בינה לבין שכנותיה רק במסגרת חוזי שלום. (5) כינון השלום במזרח התיכון ושיתוף פעולה איזורי שיהיה צמוד לכך, יפתחו סיכויים להסדר איזורי ובינלאומי לפתרון בעית הפליטים. על נכונותנו להשתתף יחד עם אומות העולם בהסדר של בעית הפליטים הודענו פעמים רבות במשך שנים".

יש הודעות, שבהן קבענו יחס שהוא בכללו חיובי למסמך הזה בכללותו. ודאי נגיע לידי ניסוח, אם זה יהיה נחוץ. אבל כל הענין הוא בעל ערך, אם אתה אומר שאתה זקוק לנוסחה הזאת, כי הם יבואו למשא ומתן. אולם, השאלה היא: מה יהיה למחרת? אני חושב שזה מספיק לסיכוב זה. הם אינם יכולים להגיד שסירבנו לאיזה דבר. הוא יאמר לריאד, שהוא יכול להשיג מכתב מיראד, אבל לא יאמר מה יהיה כתוב בו. נקודת המוצא היא החלטת מועצת הבטחון. כאשר שאלתי את יארינג, האם למחרת יהיה משא ומתן, הוא היה זהיר. הוא אמר: העמדה שלי היא,

שצריך להיות משא ומתן, לא אוכל לומר שריאד אמר לי זאת. הדיווחים שהאמריקנים קיבלו הם, שיש התקדמות בזאת. אולי מתוך זהירות לא השאיר לי רושם כל כך ברור.

זהו נושא אחד. בשבוע שעבר רנו בהצעה האמריקנית, שנגיע לידי הסדר שיאפשר את הפינוי של האי טיראן, שהרי שר החוץ ראסק טוען, שהוא קיבל התחייבות מפייצל, שערב הסעודית לא תפריע לשיט חופשי במקרה כזה. אני הצעתי - ואני חושב שהדבר נתקבל - שאנחנו נגיב כססירת שאלות וחומרות ועוצורים בתשובתנו.

ד"ר מ. בנין :

הדבר לא נתקבל.

שר החוץ א. אבן :

שיגרת הצעה, שהשגריר שלנו ישאל שאלות, לומר שהתשובה תבוא, אבל כדי שהתשובה שלנו תהיה מנומקת ומוסכרת, אנחנו רוצים לשאול את השאלות כדלהלן: היש בידכם או תהיה בידכם התחייבות סעודית, שבכלל לא תדרוך כף רגל של בן-אדם על האי? אנחנו יודעים שאין להם דבר כזה.

ההצעה היא, שהרמן ישאל את השאלות הללו ועוד כהנה וכהנה ולומר, שהוא מבקש אותן כהבהרה למכתב הזה ובהתקבל התשובות, אנחנו נענה על המכתב.

ראש הממשלה ל. אשכול :

דילגת על משהו שריברנו, שייאמר בהתחייבות האמריקאית, שאם אנחנו נראה...

שר החוץ א. אבן :

שאם הם חוזרים לאי המפונה, או על ידי תיילים או על ידי אזרחים, אנחנו מקדימים וחוזרים לשם.

ראש הממשלה ל. אשכול :

דהיינו, שאמריקה יודעת זאת, שזה יהיה כריבור או

בכתב.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

מה גודלו של האי?

שר החוץ א. אבן :

6 קילומטרים מרובעים.

שר החינוך והתרבות ז. ארן :

אולי אפשר לפוצץ את האי?

שר הסעד י. בורג :

לסתום את המעבר.

האם יש צורך בהחלטה בקשר לדברי שר החוץ?

ד"ר מ. בגין :

אני מציע, שביחס לענין ששר החוץ כינה אותו כמיפנה, תחקיים ישיבה מיוחדת של הממשלה, לפני ששר החוץ יקיים פגישה עם יארינג, ואם אפשר - מחר או מחרתיים.

שר החינוך והתנועות ז. ארן :

מדוע לא לקיים עכשיו את הדיון?

ד"ר מ. בגין :

אפשר לא לקבל את ההצעה שלי.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אתה רוצה להגיד, שצריך לחשוב עוד?

ד"ר מ. בגין :

אני למשל חושב, שעד עכשיו לא היה לפנינו נושא כזה. צריך לשקול אותו היטב היטב. אני מבקש לתת לי זמן לשקול אותו. אני חושב, שלא יזיק אף לחבר אחר לשקול. אבל זוהי רק הצעה לסדר. אני הייתי מבקש זאת. ביחס לשאלות לממשלת ארצות-הברית בענין טיראן, הדבר עדיין לא הוחלט. צריך לקבל החלטה לחיוב או לשלילה, אם יחליטו להתחיל היום בדיון, אשתף בו.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני חושב, שדבר אחד מוסכם על כולם, שאפשר לדבר

על טיראן.

שר התחבורה מ. כרמל:

אולי אפשר לשמוע פרטים על פעולת חילוף האניות
התקועות בתעלה סואץ ועל הנסיונות של המצרים לעשות משהו בצפון התעלה? אולי אפשר
לשמוע פרטים על כך מה מתרחש שם?

שר החוץ א. אבן:

לגבי הדיונים עם הגורמים המדיניים, אמסור
בקצרה. כפי שמסרתי לממשלה בישיבתנו הקודמת, הסכמתנו מוגדרת ובכתב, שהיא חלה רק
על חילוף דרומה. ויש חילופי מכתבים בעניין זה. מסתבר כנראה, שהגנרל בול, במשא
ומתן עם מצרים, לא הקפיד על ההגבלה הזאת. הוא נתן להם להבין, שהם יכולים לתכנן
חכניות החורגות מן התחום הדרומי. לכן, הם אינם אשמים כל כך, שהם מתכננים סקר
צפוני. לא היתה לו סמכות להציע זאת. או-טאנט אמר, שזה לא היה כלול בהסכם
הקודם. אבל תהיו אנשים טובים, הרחיבו את ההסכם! מה זה מזיק אם יהיה סקר של
החלק הצפוני של התעלה? זה יוסיף למאגר הידע של המין האנושי. על זה אמר לו,
שיש פה עניין עקרוני ומעשי, הסכמתנו מוגבלת לתחום מסויים ואינה חלה על שום דבר
מחוץ לזה. החילוף צריך להיות מוגבל ומצומצם על מה שהוסכם, שהמצרים לא יופיעו
מצפון לאניה האמריקאית. שידרתי אתמול שדר גם לגנרל בול וגם לאו-טאנט, ששם
נאמר בקיצור: הסכמנו מה שהסכמנו לגבי החילוף דרומה; ההצעה של סקר בצפון היא
הצעה חדשה, היא אינה יכולה להתגשם בלעדי הסכמתנו; הסכמתנו לא ניתנה, ואם תהיה
פעולה חד-צדדית, להנשים משהו החורג מתחום המוסכם, נתנגד (WE WILL OPPOSE). לא
אמרנו כיצד נתנגד. בנף תפס את הרמז וביקש את הגנרל בול לומר למצרים: האו"ם
מסוגל עכשיו להבטיח את השקט לגבי החילוף דרומה. אין או"ם יכול לקבל על עצמו
אחריות לקיום השקט לגבי סקר צפונה, כי על זה אין הסכמה. אנחנו גם אמרנו, שאם
הם יעמדו על דבריהם החורגים מן ההסכם, עצם ההסכם שלנו לחילוף הדרומי יהיה נושא

לעיון חדש. יש לנו פה מנוף למשך השבועות של החילוף. אני מניח, שהם ירפו מן הענין הזה לפחות עד שיסיימו את החילוף הדרומי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הם נוסעים יומיים פה ויומיים שם. כסקר יכול להתבזר להם, שאניות לא במעמס גדול יכולות לעבור. אנחנו נכנסים עכשיו כאן לבירורים. אני מכין, שביחס לשיחת יארינג עם המצרים הייתה מחשבה, שאולי חברים עוד יחשבו לפני שנדון כאן. ננסה עכשיו לטפל בענין טיראן.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אין זה מתקבל על הדעת להפריד בין חלקי הבירור. אם יש הניון בהצעתו של השר בנין לדחות את הדיון, כי הוא רוצה לחשוב, הדברים קשורים זה בזה, אין טעם להפריד בין שני הבירורים.

שר החוץ א. אבן:

אולי הצעת השר בנין הייתה שהיום לא נסכם?

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש לנו סדר יום ארוך של עשרים סעיפים. אולי נדחה את הדיון בצד המדיני, כולל טיראן, לישיבה אחרת והיום נעסוק בענייני "כולים"?

שר החוץ א. אבן:

אבל הכירור צריך להיות לפני יום ה'.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

גם בענין טיראן לא נדון היום.

ד"ר י. גלילי:

גם אני סבור, שיש לערוך את הדיון באורח כולל. כיוון שבישיבה הקודמת התחלנו בדיון בעקבות הדין וחשבון של ראש הממשלה על מסעו, הווה אומר לקראת הבאות, הדבר הקשור בפגישות של שר החוץ שלנו עם ראסק, עם עמיתו שר החוץ האמריקאי, הרי אפילו אם הם תרחינה, מועדן בוא יבוא.

שר החוץ א. אבן:

השגריר ברכור אמר אחמול, שראסק עמד לכתוב לי על ההסכם שהיה בווישינגטון, על חילופי הדברים בין ישראל וארצות-הברית במישור של שרי החוץ על בעית השלום. ראסק חשב על זה והגיע לידי מסקנה, שיש ספק אם ארצה להתיישב בווישינגטון, כי אין זה ענין של פגישה אחת. הוא מבין, שלא אוכל להינחק מכאן. על כן הוא מציע, שנעשה את הבירור בצינורות דיפלומטיים, או בווישינגטון או כאן. אמרנו שאנחנו רוצים שזה יהיה כאן, כי אנחנו צריכים לקבל הכרעות. יתכן או שיסמיכו את ברכור לטפל בזאת, או שישלחו מישור הנה. ההידברות הזאת יכולה להיות על ידי מלאך, על ידי שליח, על ידי שרף ולא על ידי פגישה במישורין, כי אין זה ענין של פגישה אחת.

ד"ר י. גלילי:

בינתיים שמענו היום דירות של שר התוץ, שהוא בבחינת "קריאת ביניים" חשובה. בינתיים, נשתרבב לאותו הדיון גם הנושא של "השטחים". אני שומע מפי מזכירת הממשלה, ששר האוצר עומד להמריא ביום ג' בבוקר ולא הייתי רוצה, שהדיון בסעיף זה יהיה בהיעדרו. על כן, האם אפשר לקיים את הדיון הכולל מחר, או להפריד בין שני הדיונים?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר להפריד את ענין ההיאחזויות לתור.

שר השיכון ט. בנטוב:

לדעתי, אי אפשר להפריד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

דנו והחלטנו על כל מיני מקומות שעלינו בהם.

שר הבטחון ט. דיין:

מדוע אפשר היה לדון על היאחזויות ברמת-הגולן לפני שדנו על שלום ומדוע אי אפשר לדון על היאחזויות ליד טירת צבי?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר היה לחשוב, שאחרי השיחות עם יארינג כדאי למחר ולדון בזה. היות ולשר האוצר יש עמדה, והוא נוסע לא ליום אחד, מן הראוי שנדון בזאת בנוכחותו.

אני מבין, שאנחנו משאירים את כל הקומפלקס הגדול הזה, לרבות טיראן ואולי סנפיר - אם כי לא דובר עכשיו על סנפיר - ליום רביעי, ועכשיו נלך ונדרון על סדר היום, סעיף-סעיף.

המשך הדיון נדחה לישיבה נוספת, שתקיים השבוע.

213. פטור משטרת ישראל מחובת הזדקקות למחלקת עבודות ציבוריות

ראש הממשלה ל. אשכול :

כזה מעוניין גם אני וגם שר המשטרה. אמנם, שר העבודה איננו כאן, אבל נבקש את סליחתו והוא ישרים עם זה. קודם כל, בענין בנייה במזרח ירושלים ובעיקר הבנין למשטרה. היו כבר הרבה ישיבות, החלטנו וביטלנו, חידשנו וביטלנו בעורנותינו הרבים, ולא זזנו ממקומנו. אני מניח ומבין, שאנחנו צריכים להעביר את מטה המשטרה לירושלים. זה ענין של מאות משפחות. זה בירדנו להחליט. הושגה הסכמתם או רצונם הטוב של עובדי המשטרה, והכל בסדר. טולטלנו מבנין לבנין. אמרנו להיאחז בבנין של ה"וואקף" באיזה מקום השייך לחברה פרטית של תורמים ומתנדבים. גם זה היה לוקח קרוב לשנה. בהיותי בחוץ-לארץ, הודיעו לי ששר החוץ, אבא אבן, עירער על זה מתוך איזה חשש, וישנם תזכירים ומכתבים ופירסומים. החשש היה של אי-נעימות ציבורית עולמית, מפני שמדובר על נדבות ותרומות של הרבה ארצות מוסלמיות בעסק הזה. אני אומר עדיין כרגע זה שום דבר לעצם הענין. פה יהיו ודאי חילוקי דעות בענין זה עם שר המשטרה שטען, כי אילו היינו עושים את הדבר לפני חצי שנה, היה הענין נגמר. יתכן, אבל עכשיו זה קצת יותר קשה, כי ככל זאת מדובר על רכוש "וואקף", על קבוצה פרטית של תורמים מכל העולם. לאחר ההפקעה שעשינו, היתה עקימת עיניים ועפעפיים ואפים במספר מקומות.

אני מחהיל לנטות לדעה, שמאותו שטח שהפקענו נקבע שטח רציני כדי לבנות עליו. אבל אומרים שזה ייקח שנתיים עד שלוש שנים. לדעתי, זה יהיה אסון. היום אני מכנס מספר קבלנים חשובים. כי אני שואל את עצמי: מדוע אפשר חדר גדול ויפה כזה לבנות תוך שנה, ומדוע אי אפשר לבנות תוך שנה בית שהוא גדול פי עשרה מהחדר הזה? אולי יש צורך לכך בחמשה קבלנים. אני רוצה היום לבדוק זאת. אחשוב את עצמי לאומלל אם לא נוכל, תוך שנה או שנה וחצי - עם החכניות - להגיע לזה.

גם לי ברור, שאם זה יהיה קשור עם מע"צ, הרי עם כל החיבה למע"צ ועם כל הדברים הטובים שמע"צ עושה, אם אנחנו רואים את הכבישים וזהו הדבר הבולט ביותר - אם כי אילו היה פה שר העבודה, הייתי מעלה מה שכתוב באיזה עתון על הגשר והצרות הכרוכות בו - אבל ברור לי שאם זה יהיה במע"צ, הרי בטבע הדברים זה ייקח הרבה יותר זמן, כי מע"צ עסוקה במיליון דברים, אני יכול להעיד מנסיוני, שלמטרה יש יכולת ביצוע לגבי אותם הבניינים והדברים שהיא צריכה לעשות. יתכן שצריך לקבל גם את הסכמתו של מבקר המדינה לכך. אבל כבר התנסינו גם בזאת ומשיגים את זה.

אני מציע לפטור את המשטרה מחובת ההזדקקות למע"צ. ואם תרצה לומר לא לפטור אותה לעולמים מחובת הזדקקות למע"צ, אלא רק לענין זה, יהיה רק לענין זה. הייתי מאד רוצה בענין זה לפטור אותה מחובת הזדקקות למע"צ. לגבי דברים קטנים, ודאי צריך לפטור אותה מחובה זו. אני רואה דברים משונים: אם צריך לעשות תיקון באיזה בית השייך לממשלה, הרי באה קורס משלחת בשני ג'יפים, מהנדס וטכנאי, אחר כך בא שוב מישו ועוד בא מישו בפעם השלישית, ואחרי כן מתקנים את זה או אין מתקנים את זה. נדמה לי, שהכל ברור.

שר המשטרה א. ששון :

אני רוצה להציג את השאלה. ראש הממשלה הציג אותה כאילו זה רק ענין של העברת המשטרה. אבל יש עוד הרבה עניינים.

לא אדבר על ענין העברת המשטרה לירושלים. אחת אומר, שאתה רוצה לאסוף קבלנים לדיון. לאחר שיסתכמו אצלך כל הידיעות וכל הדברים, נדון על הענין הזה. אני על כל פנים רואה, שאם לא נעביר את המשטרה לבנין הזה, שעל אודותיו מדברים, צריך לקחת בחשבון שלוש, ארבע ואולי חמש שנים. אנחנו מנוסים בזאת. מדוע ימשיכו עכשיו עובדי המשטרה לחפש להם מקומות מגורים? 600-700 משפחות היו מוכנות לעבור, כאשר היה מדובר על העברה תוך זמן קצר. עכשיו חרד כל ההתלהבות. יאמרו: נדבר על כך כעבור שלוש שנים. אבל עכשיו לא על זה אני מדבר.

יש לי ענין הרבה יותר דחוף שהתעורר גם בועדת השרים לענייני בטחון ושהוא עומד על הפרק ומאד מאד מראיג אותנו. יש מצב של האסירים המוחזקים בבתי הסוהר. היום יש כ-1,500 אסירים ועצורים בשטחים המוחזקים. בתי הסוהר שישנם שם הם די לחוצים, התנאים הם די קשים והשמירה על האסירים היא קשה מאד. אבל גם אם היינו מתגברים על כל זה, קיים חשש אחר לגמרי. בתי הסוהר הם בכחינת אובייקט התקפה לחבלנים. אם תבוא איזו כנופיה ותרוצה לתקוף אחד מבתי הסוהר, כמו למשל את בית הסוהר בשכם, ותרוצה לשחרר 500-600 אסירים, ספק רב אם הסוהרים שישנם יכולים לשמור, או אם הצבא יכול לבוא מיד ולהציל את המצב.

באנו בדברים עם הצבא, עם כוחות הבטחון ועם שירותי הבטחון. הם ממליצים - וזוהי גם דעתנו - להעביר את האסירים האלה ככל שאפשר לבתי סוהר בישראל. אם הם נמצאים בבתי סוהר בישראל, הרי לכל הפחות החשש הזה של פריצה ושל התקפה מצד החבלנים אינו קיים. חיפשנו הרבה מאד מקומות, לבסוף, ישנה תכנית למשטרה באשקלון - תכנית שאושרה על ידי משרד האוצר, ויש תקציב לכך - לבנות תחנת משטרה חדשה באשקלון ושהמשטרה תעבור מהמקום שבו היא נמצאת כיום. היא נמצאת כיום בבנין טגרט. את הבנין הזה אפשר, בחיקונים ובהוספות קטנות, להפוך לבית סוהר, שיוכל להכיל בין 400 ל-500 אסירים. זה יוכל לפתור לנו

חלק של הבעיה. בינתיים, העברנו את האסירות מנווה-תרצה ליד נתניה לבית הסוהר מעשיהו ליד רמלה. את נווה-תרצה אפשר לחקן והוא יכול להכיל כ-200 אסירים. בונים ברמלה עוד בנין - גם לכך אנו צריכים לקבל את האישור הזה - וגם הוא יוכל להכיל כ-200 אסירים. כך נוכל להעביר לבתי סוהר בישראל, תוך 4-5 חודשים, 800-900 אסירים. זה יכול להקל עלינו הרבה מאד.

כדי שנוכל לעשות את כל הדברים האלה, יהיה צורך לפטור את המשטרה מהזדקקות למע"צ. נעזוב עכשיו את ענין ירושלים. כל הבקשה שלנו היא לגבי דבר שהוא קיים דה-פקטו ואנחנו רוצים להפוך אותו לדבר של דה-יורה. יש במשטרה מחלקה לבינוי. עושים זאת. לפני שלושה ימים חנכנו תחנת משטרה בהרצליה. המשטרה בנתה אותה. אבל מחר יבוא מבקר המדינה וישאל מדוע אנחנו עושים זאת כל הזמן ולא מנסים לקבל את אישור הממשלה לכך. בשביל כל הדברים האלה, לא רק בשביל ההעברה לירושלים, אני מבקש לפטור את המשטרה מחובת הזדקקות למע"צ.

ראש הממשלה ל. אשכול :

חברים שמעו על הענין. אני מייעץ, שלא נקדיש לזה את כל היום. אולי נקבע ועדה בת 3-5 חברים וניתן לה אפשרות לרון ולהחליט והיא תבוא בדברים עם כל מי שצריך. זה כדאי לעשות אם אנחנו רוצים למהר בבנייה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

אני מסכים להצעתך. אני חושב, שבועות השרים לענייני בטחון נתעוררה השאלה ושמ סוכם פה אחר, שאנחנו סתייכים את הדבר הזה וגם מבקשים את שר האוצר, שהוא יעזור לבצע את הדבר, כי כולנו היינו מודאגים מהמצב, שבו נמצאים בתי הסוהר ומהדאגה לבריחת האסירים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם יש מישהו מחברי הממשלה המתנגד לכך?

שר השיכון ט. בנטוב:

אני בעד מונבל. אני מחייב, שלא ניקח את הבנין הזה של ה"וואקף". ראש הממשלה צודק בזאת.

שר הפיתוח ושר התיירות ט. קול:

איש אינו מציע לקחת אותו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ענין זה עדיין קיים.

שר השיכון ט. בנטוב:

ראש הממשלה צודק, שאפשר לבנות מהר. הבנין של "אמפייר סטייט בילדינג" ניבנה חוץ 11 חודש, אבל תיכננו אותו חמש שנים. התיכנון לוקח זמן. עצתי היא, שאם משרד המשטרה ירצה ללכת בדרך של פרפקציוניזם, זה גם ייקח לפחות שלוש שנים. ייקח את אחד הבניינים הקיימים של הקריה ויכניס בו שינויים פנימיים, ואז אפשר יהיה לגשת לענין מהר יותר. יבחר לו גם מהבניינים הקיימים המתאימים למשטרה וייקח את התכניות האלה ויתחיל לבנות מיד לפי התכניות האלה, אז יחסכו זמן. בזה אני מוכן שיעסקו בעצמם.

אשר לדברים אחרים, אני חושב שאנחנו הולכים קצת בכיוון זה, שכל משרד פותח לו מחלקת בנייה משלו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מי עוד? אני איני יודע.

שר השיכון מ. כנטוב:

היתה למשל חברה משותפת של משרד המסחר והתעשייה ושל משרד התעשייה לבניית בנייני תעשייה. בא השר שרף ואמר, שהוא רוצה בעצמו לבנות. הסכמתי לכך. עכשיו הוא רואה שזה קשה. הלך למשרד הבטחון, שגם שם ישנה מחלקת בנייה. במשרד השיכון ישנה מחלקת בנייה, במשרד העבודה ישנה מחלקת בנייה, עכשיו תהיה מחלקת בנייה גם במשטרה. או השר קול ירצה להקים מלונות, גם הוא יקים על יד משרדו מחלקת בנייה. יכול להיות שנחוצה להם מחלקת בנייה בשביל אחזקת בניינים, אבל איני בעד זה שלכל משרד תהיה מחלקת בנייה משלו.

שר המשטרה א. ששון:

בנינו השנה תחנות משטרה בהרצליה ובחולון.

שר התחבורה מ. כרמל:

מע"צ משמשת עכשיו, בדרך כלל, כקבלן לבנייה בשביל משרדי הממשלה. אני מטיל ספק בכך, שאם כל משרד ידאג לבנות ישירות לעצמו, מתוך מגע עם קבלנים שונים, שזה יילך מהר יותר, מע"צ בדרך כלל אינה בונה בעצמה. יש אמנם דברים שהיא בונה בעצמה, אבל יש דברים, שלגביהם היא מתקשרת עם קבלנים שונים. דווקא הריכוז הזה, במסגרת של מע"צ, נותן יותר אפשרויות וסיכויים לגבי החשת הבנייה.

איני מתנגד לכך, שיעבירו את הענין לועדה. אם לועדה, צריך להעביר זאת לועדת השרים לענייני כלכלה. אבל לפי דעתי, אם מבקשים לשנות משהו במצב הקיים, צריך לשמוע את שר העבודה. הוא צריך לחזור בעוד שבוע. אפשר להתחיל את הבירור, אפשר לבור עם קבלנים שונים, באמצעות מע"צ או בלי אמצעות מע"צ, אבל אם רוצים לשנות את המצב הקיים, אני מבקש לא לעשות זאת בלי שר העבודה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עכשיו נעדר שר העבודה, פעם נעדר ראש הממשלה ומחרתיים ייעדר שר האוצר. הוכה דברים "נהנים" מן ההיעדרות הזאת והם "נרדמים" והולכים.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני מציע, שנאשר זאת ביחס לשני דברים: לבנין באשקלון ולמטה המשטרה בירושלים. את זאת נאשר מיד. אני מציע, שידווחו על הענין הזה לועדת הכספים של הכנסת וששר המשטרה יבואו בדברים עם מבקר המדינה, כדי לקבוע מה הם דברי הבקורת שהוא טוען בקשר לזאת ושלא תהיינה טענות לאחר המעשה. לשאלה בכללותה נחזור לכשישוב שר העבודה.

שר התחבורה מ. כרמל:

במה זה יהיה טוב יותר ומה יותר אם המשטרה

תיכנה לברה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

את זאת נראה בסופו של דבר.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

אני מקבל את הגישה של שר המשפטים. אבל אני רוצה להוסיף, כי כאשר יתקיים הדיון על בנייה ע"י מע"צ, שנדון גם על מעבר לשיטה אחרת, דהיינו של מכרז בין קבלנים ושמע"צ תהיה אחד הקבלנים, עם זכות בכורה, אבל אחד הקבלנים. זה ישפיע על כך, שעבודת מע"צ תהיה טובה יותר ומהירה יותר.

שר הסעד י. בורג:

אני מוצא, שבדברי ההסבר אינם תואמים את ההצעה להחלטה. ההצעה להחלטה מדברת "לפטור את משטרת ישראל מחובת הזדקקות למחלקת עבודות ציבוריות לצורך בנייה ותיקונים של מבנים ומתקנים של משטרת ישראל". בדברי ההסבר יש כאילו אישור להקמת מחלקת בינוי מיוחדת. זה קשור באישור התקציב על ידי הכנסת.

שר המשטרה א. ששון:

קיים דבר כזה.

שר הסעד י. בורג:

בדברי ההסבר מדברים על דבר אחר. אני מבקש לשים

לב לענין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

עכשיו איננו דנים על דבר רחב יותר. אני הזכרתי דבר אחד, שר המטרה הזכיר דבר שני דחוף. אני מניח, שאין מתנגדים לפחות לגבי שני אובייקטים אלה לפטור את המטרה מחובת הזרקות למע"צ.

שר התחבורה מ. כרמל:

יש מתנגד אחד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה יירשם. אבל האם אתה מתנגד לגבי שני הדברים?

שר התחבורה מ. כרמל:

אני מציע להעביר את הענין לועדת השרים לענייני

כלכלה והיא תחליט בדבר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היש תומכים בהצעתו של השר כרמל, לפי שעה לגבי

האובייקטים האלה?

אני מבין שאין תומכים בהצעתו של שר התחבורה.

אני מציע, שהיום יישבו מספר אנשים - שר המטרה, שהוא יביא אתו את מר חמיר וקבלן אחד או שניים וגם אני עבדכם - מפני שמדובר על ענין ירושלים, אני כבר מתבייש לעצמי ששום דבר אינו זו - ונראה אם אפשר להגיד להם: תרכזו משהו כדי לבנות מהר. אמנם, יכול להיות שאם 3-4 קבלנים יתחילו לרוץ לאותם הפועלים, ואין

פועלים - תהיינה צרות. אבל אולי בכל זאת אפשר במשהו להקדים את מהלך הבנייה. לפי שעה, אני מציע לשר ששון להסתפק בשני האובייקטים הללו. אחרי כן אפשר יהיה להמשיך. אם ניווכח שיכולים לעשות זאת מהר, מה טוב. אילו מע"צ היתה מודיעה לי, שאפשר לעשות זאת בשנה או בשנה וחצי, לא הייתי מתנגד שמע"צ תעשה זאת. יכול להיות, שגם אנשי המטרה יאמרו, שהם בדקו ואי אפשר לעשות זאת בשנה וחצי.

שר המטרה א. ששון:

לגבי הבנין הזה או לגבי בנין חדש?

ראש הממשלה ל. אשכול:

לגבי בנין חדש.

שר המטרה א. ששון:

ברור שאי אפשר לעשות תוך שנה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לי לא ברור. אני יודע שבאיזה מקום, נדמה לי שכהונג-קונג, נוזזים את הצמר מהכבש לעיני המזמין ובמשך אותו היום או למחרת, הוא מקבל חליפה. במקרים אחרים זה נמשך חודש.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

בלודז' זה היה מהר יותר. עוד לפני שהמזמין קיבל את החליפה, היה כבר פרוטסט על השטרות שנחנ.

מ ח ל י ט י ט :

(א) לפטור את משטרת ישראל מחובת הזדקקות למחלקת עבודות ציבוריות לצורך הקמת בנין במזרח ירושלים בשביל המטה הארצי של המשטרה, ולצורך בניית תחנת המשטרה החדשה באשקלון ותיקון הבנין בו נמצאת כיום תחנת המשטרה באשקלון, לשם הפיכתו לבית סוהר.

עבודות הבינוי הנ"ל יבוצעו על ידי מחלקת הבינוי של המשטרה.

(ב) לדחות לישיבה אחרת את הדיון בהצעה לפטור כליל את משטרת ישראל מחובת הזדקקות למע"צ, לצורך בנייה ותיקונים של מבנים ומתקנים של המשטרה.

(1 קול בעד ההצעה להעביר את כל הנושא הנ"ל להחלטת ועדת השרים לענייני כלכלה).

214. מכירת נשק

ראש הממשלה ל. אשכול :

ישנה הצעה על מכירת נשק, והפעם בסכום רציני

למדי :

א. למכור 413,600 כדורים 30 מ"מ לאימונים, למיניסטריין הצבאות של צרפת (מעניין מאוד!), על ידי התעשייה הצבאית;

ב. למכור 120 פגזי מרגמה 120 מ"מ לממשלת פרס, על ידי התעשייה הצבאית;

היקף העיסקה עם מיניסטריון הצבאות של צרפת הוא

6,300,000 פונקים צרפתיים. היקף העיסקה עם ממשלת פרס הוא 143,000 דולר. [REDACTED]

[REDACTED] פרס הסתיים. משרד החוץ אינו מתנגד לביצוע העסקות דלעיל.

מ ח ל י ט י מ :

א. לאשר מכירת 413,600 כדורים 30 מ"מ לאימונים, למיניסטריון הצבאות של צרפת, על ידי התעשייה הצבאית;

ב. לאשר מכירת 120 פגזי מרגמה 120 מ"מ לממשלת פרס, על ידי התעשייה הצבאית;

ג. [REDACTED]

215. מינוי חשב כללי

ראש הממשלה ל. אשכול :

מר רב בן-דרור, החשב הכללי, פרש מתפקידו ביום

15 בינואר. הוא עובר לענין הצינור. מוצע בזה לאשר את מינויו של מר יורם רוין (וינר) לתפקיד זה. הוא עובד כבר הרבה שנים באוצר.

מ ח ל י ט י מ :

למנות את מר יורם רוינ (וינר) לתפקיד החשב הכללי, במקום מר דב בן-דרור, החל ביום ט' בטבת תשכ"ח (16.1.68).

216. נסיעת שר האוצר

ראש הממשלה ל. אשכול :

שר האוצר מתכוון לנסוע לשלושה שבועות או שלושה שבועות וחצי לארצות-הברית, לניו-זילנד, לאוסטרליה ולהונג-קונג בענייני מנבית החירום ובעניינים כלכליים. שר המשפטים ימלא את מקומו.

מחליטים :

לאשר נסיעתו של שר האוצר לארצות-הברית, לניו-זילנד, לאוסטרליה ולהונג-קונג בענייני מנבית החירום ובעניינים כלכליים, ביום כט' בטבת ש"ז (30.1.68), למשך כשלושה שבועות.

שר המשפטים ימלא מקומו של שר האוצר, בעת היעדרו

מהארץ.

217. תיאחויות בבקעת הירדן

שר הסעד י. כוונג :

האם נדבר עכשיו על סעיף ג' : "המדיניות לגבי השטחים המוחזקים", או על סעיף ד' : "היאחויות בבקעת הירדן וכו'?"

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מציע לישראל גלילי לדבר רק על ענין

ההיאחזויות.

השר י. גלילי:

אני חושב, שעלינו לאחד את שני הסעיפים. "הגדרת המדיניות לגבי השטחים המוחזקים" היא מעין שובל שנשאר לנו להחליט עליו משיבת הממשלה ב-31 בדצמבר. כזכור לכם, לפני צאתו של ראש הממשלה לארצות-הברית, קיבלנו החלטות שהן מהוות שינוי מן הסיכומים שלנו ב-19 ביוני. קיבלנו אותן בהסכמה כללית. והיה עוד סעיף אחד שאמר: "מחליטים כי הממשלה תמשיך דיוניה על מדיניותה לגבי עתיד השטחים שבשליטתנו ותחליט מדי פעם בפעם, כפי שיירדש, על פעולותיה בשטחים אלה (בעיות כלכליות, היאחזויות בטחוניות-חקלאיות, בסיסים צבאיים, סלילת דרכים וכיוצא בזה)".

לפי בקשת חברים, אם אני טועה בעיקר לפי בקשתו של שר האוצר, הוסכם שהדבר יידון בישיבה הבאה, וזה מגיע לדיון רק היום. בינתיים היתה המלצה של ראש הממשלה, שר הבטחון, שר העבודה ושר החקלאות, להקים בשלב זה היאחזות נח"ל באיזור ברדלה מדרום לטירת-צבי, וכן היאחזות נח"ל אחת באיזור קליה-בית הערבה. בטבעו של דבר נשתרבבו ההצעות האלה לתוך הדיון הכולל ואני מקווה, שהן תגענה לבירור ולהחלטה היום. אני מזכיר רק לחברים, כי הדבר הוצג לבירור גם בועדת השרים לענייני בטחון ובטבעו של דבר, ההמלצה של השרים שהזכרתי לעיל אינה עדיין בגדר של החלטה, והדבר מגיע עכשיו לבירור ולהחלטה מוסמכת.

בהזדמנות זו, אני רוצה לומר משהו לידידי שר האוצר, בעקבות הדברים שאמר בישיבה הקודמת. אלמלא הייתי בטוח ביחסיו החבריים, היה לי מקום להפגע אישית. וכל כך למה? מפני ששר האוצר קצת הלעיג על ההגדרה שלי, שאין אני מציע לממשלה להחליט על סיפוח ועם זה, אני מציע לחמוך ולהחליט על

הקמת ההיאחזויות הללו. אני מצטער שהוא הציג את הדבר הזה כדבר בלתי מכובד, כהצעה בלתי מכובדת, שיש בה משום אי-כבוד כלפי שרים בממשלה המתנגדים לכך, כאילו אלה שני הפכים בנושא אחד.

אני רוצה לומר, שאיני גורס כך. אני מכבד את דעתם של חברים, ואני חוזר ומדגיש שאין כאן כל כוונה של גניבת דעת. אביא לפחות שלוש דוגמאות לכיסוס דברי:

(א) התנהגותנו ברמת-הגולן. החלטנו בהסכמה כללית על היאחזות ברמת-הגולן, ולא החלטנו על סיפוח רמת-הגולן.

ד"ר מ. בנין:

לא על הכללתה במדינת ישראל.

ד"ר י. גלילי:

גם לא החלטנו עדיין על הכללתה בשטח מדינת ישראל וודאי לא החלטנו על סיפוח.

(ב) החלטנו על היאחזות בגוש עציון ולא החלטנו עדיין על הכללתו של האזור בתחום הריבוני של ישראל וגם לא על סיפוח.

ואני רוצה להזכיר כאן כתנא דמסייע את שר החוץ, שבסוף הישיבה הקודמת, כאשר שר האוצר כבר לא היה בישיבה, תיווה את דעתו, שאפשר להחליט על היאחזויות נח"ל באיזורים האלה, מבלי להחליט על סיפוח עכשיו, אף מבלי להחליט על סיפוח בעתיד. ולכן, אני איני מביא עכשיו לממשלה להחלטה הצעה על דבר הכללת כל מרחב יהודה ושומרון בתחומה הריבוני של ישראל, מפני שאני מכבד את החלטתה של הממשלה, שלא להחליט עכשיו.

אני מוכן להביא עוד תנא דמסייע ולצטט את הדברים שאמר ראש הממשלה ב-31 בדצמבר, בזמן הדיון שלנו. הוא אמר: פירוש הדבר, שענין זה של הגדה תלוי ועומד; איננו רוצים להחליט בזה היום, אלא לפי שעה מקימים אנו ישובים מצפון ומדרום, עושים פעולות ונחכה ונראה איך ייפול דבר זה.

אפשר, איפוא, לא לחייב את ההצעות האלה, ואפשר לחייב את ההצעות האלה ולא להתכוון להכללת התחום הזה בתחומה הריבוני של ישראל. אפשר לחייב את הפעולות האלה כדיוק כמוני ולהתכוון להכללת השטח הזה בתחומה הריבוני של מדינת ישראל. אבל אין זו הצעה חדשה ואין זו מתכונת חדשה ואין זו שיטה חדשה. נהגנו כך לגבי שטחים אחרים מבלי שליוונו את החלטתנו על דבר ההיאחזויות בהכרעות. הווה אומר, השארנו את הדבר הזה פתוח לחלוטין.

לחיוזוק דברי אני רוצה להגיד: אולי חברים זוכרים שהייתי אני הגבר בממשלה שהציע, שלא בהסכמה עם חברים אחרים, שכל היאחזות שלנו בשטחים שמעבר לגבול הירוק תתבצע במתכונת של היאחזות חקלאית צבאית על ידי נח"ל, כי אני חושב שזה גם כן מתיישב עם החלטת הממשלה, שלא להכריע עדיין בעתידם של השטחים הללו, אם כי אינני מכחד את דעתי, שהייתי רוצה לראות את החלקים הללו כלולים לצמיתות במרחב השטח הריבוני של מדינת ישראל.

אני רוצה גם להזכיר, שכין אותם השרים הממליצים על ההצעה הזאת - נקבתי עכשיו בשמותיהם של ארבעה שרים - ישנם כאלה שבדיון הכללי חיוו דעה אחרת משחיויתי אני, והם הדגישו שההצעה הזאת מביאה במנין, שכין הנקודה הצפונית שתקום בבקעת הירדן ובין ההיאחזות הדרומית שתקום בבקעת הירדן, נשאר עוד מרחב של עשרות קילומטרים פתוח, מבלי שיקבעו בו היאחזויות לפי ההצעה הזאת.

אני מציע, שהממשלה תאשר את ההצעה של ארבעת השרים שהובאה בשעתה לדיון בוועדת השרים לענייני בטחון ושהועברה להכרעה בממשלה.

כמו כן, אני מציע שאנחנו נפרע את החוב שאנחנו חייבים לישיבת הממשלה מיום 31 בדצמבר, ואיני רואה שום סיבה שלא נשלם אותה החלטה ושלא תחליט על הנוסח שהצענו, שזהו נוסח מסגרתי ושלא נאמר בו מריטורית דבר. איננו מחליטים עכשיו על הצעה בדבר עתידות הגדה, אבל מפעם לפעם, כפי שיידרש, תחליט הממשלה על פעולותיה בשטחים האלה, הן לגבי נושאים כלכליים והן לגבי בסיסים צבאיים והן לגבי היאחזויות בטחוניות חקלאיות.

אני רוצה עוד להזכיר לשרים, כי בשעתו הביא שר הבטחון לדיון בממשלה הצעה שהיתה מורכבת משלושה אלמנטים: (א) הקמת בסיסים צבאיים בקו הרכס; (ב) סלילת כבישים המחברים את הבסיסים האלה אל גוף המדינה; (ג) היאחזויות בקרבת הבסיסים הללו.

שר הפיתוח ושר התיירות ט. קול:

שר הבטחון קרא לזה "מחנות צבא" ולא "בסיסים".

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הדבר השלישי לא אושר.

ד"ר י. גלילי:

אני תמכתי אז גם באלמנט השלישי.

למדתי למשל מדברי שר החוץ בישיבה הקודמת, שהוא מעריך את ההיאחזויות המוצעות על ידי ארבעת השרים על ההיאחזויות המחוברות למחנות הצבא. טעמיו ונימוקיו עמו. אני תמכתי בשעתו בהצעת שר הבטחון ואהיה מוכן לתמוך בה, כאשר הוא יעלה אותה מחדש.

אבל בזה לא אמרתי דעתי על בעיות התקציב. גם שר האוצר ביטא דעתו מעבר לבעיות התקציב. אולי יש לו גם נימוקים תקציביים בעניין זה, כמו בעניינים אחרים. אבל הוא פירש את דעתו מטעמים מדיניים, ואני חושב כי מטעמים מדיניים, אם אנחנו רוצים שהזמן לא יעבור עלינו לבטלה ובטרם ננעים שבת עם יארינג ועם גורמים אחרים, אני חושב שאנחנו חייבים לקבוע את העובדות הללו, אפילו טרם החלטנו על העתיד הקבוע של השטחים הללו.

שר הבריאות י. כרזילי:

השאלה אינה פורמלית, השאלה היא מהותית. ואני משתומם שליד השולחן הזה נוקט השר גלילי נוסח קצת פורמלי. מה זאת אומרת שלגבי שום מקום לא החלטנו על סיפוח? אני למשל כן החלטתי לגבי כמה מקומות על סיפוח, וכן החליט כל השולחן הזה. למרות שפורמלית אין לנו נוסח זה, הרי יש ליד השולחן הזה קונצנזוס על סיפוח עזה. ואם אנחנו נמצא ברצועה עזה אפשרות להקים נקודה ישובית, לא יהיה ויכוח ליד השולחן הזה ונקים נקודה, כי החלטנו על יד השולחן הזה שעזה היא ישראלית. כן גם לגבי חלק גדול של רמת-הגולן יש אצלנו קונצנזוס, שאנחנו על זה נאבקים שיהיה שלנו. אולי לא נצליח. אבל אנחנו נאבקים על זה.

שר השיכון מ. בנטוב:

מבחינה בטחונית.

שר הבריאות י. ברזילי:

מבחינה בטחונית הוא לנו הכרחי. לגבי מקומות, שהשולחן כולו החליט שזהו רעתנו שזה יהיה שלנו, שם אנחנו מחליטים גם על היאחזויות. החברדל בין הגדה לבין הרמה הוא בזה, שלגבי הגדה לא החלטנו זאת, ולא החלטנו מבחינה שלנו, כי יש חלק מהחברים החושבים שזה יהיה רע בשביל מדינת ישראל. אם לא החלטנו על זה, אין ליצור עובדות על דבר שלא החלטנו עליו מבחינה מדינית. ההשוואה עם רמת-הגולן או עם רצועת עזה אינה השוואה תופסת.

כאן לא מדובר על צד פורמלי, כאן מדובר על צד מהותי. אם יגאל אלון אומר להקים שכונות יהודיות בקרבת יריחו, ברור שאצלו זה קשור בקונספציה איוו שהיא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הוא מדבר על שכונה ולא שכונות.

שר הבריאות י. ברזילי:

אצלו זה קשור בקונספציה שזה יהיה לצמיתות של ישראל. אמנם השר גלילי לא חזר היום על הנוסח הקודם, אבל הוא לא הסתלק ממנו, בכל זאת ההצעה היא לעשות דברים שיהיו באחריותנו לצמיתות. על זה צריך להתליט. אני חושב שאי-אפשר להקדים כאן את העגלה לסוס.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מותר לאדם להציע להקדים את העגלה לסוס, מותר

להחליט לא לעשות זאת.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני מציע לא לעשות זאת. אני רואה בזאת הערמה, כיוון שזוהי יצירת עובדות מעשיות שהן בבחינת קו מדיני, שאין רוצים להכריע בו.

שר התחבורה מ. כרמל:

הערמה על מי?

שר הבריאות י. ברזילי:

הערמה על עצמו.

השר י. גלילי:

אני חושב, שאי אפשר לדבר כך בישיבות הממשלה.

שר הסעד י. בורג:

אתה עדיין שר צעיר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הוא מתכוון בלי "ע".

שר הבריאות י. ברזילי:

נאמר שזוהי עקיפה, שלדעתי היא גם מעוותת סדר

נכון של הכרעות ממשלתיות.

שר הבטחון מ. דיין:

למרות כל זה אתה חוסך בזאת?

שר הבריאות י. ברזילי:

לא.

השר מ. בגין:

וביחס לרמת-הגולן?

שר הבריאות י. ברזילי:

אמרתי שלגבי רמת-הגולן אני החלטתי מה אני רוצה

שס. איני יודע גם מה נשחנה. היה כאן דיון ואז אמרנו: בסיסים צבאיים, מחנות צבאיים - כן; היאחזויות התיישבותיות - לא, והחלטנו שאין מחליטים על זה.

השר י. גלילי:

החלטנו לרחות את הדיון לשבוע.

שר הבריאות י. ברזילי:

לא, דחינו את זה כאשר היתה הצעת שר הכטחון.

אני מבקש דבר פורמלי אחד, שהדיון הזה יתקיים לאחר שטיפול הכרעה מדינית בממשלה, מה אנחנו רוצים שיהיה גורל השטחים המוחזקים. אם תתקבל הצעתו של השר גלילי לנופו של ענין מבחינה מדינית, הרי היא ממילא כוללת את הצעותיו המעשיות; ואם לא תתקבל - היא גם לא תכלול את ההצעות המעשיות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כמובן אתה יכול להציע את הצעתך. אבל אפשר לדון על ההצעות המעשיות ביודעין, שאין מחליטים על כל הקומפלקס, אבל אפשר להחליט להקים ישוב אחד, שניים, שלושה או ארבעה. גם זה מותר. אבל אם אתה מציע אחרת, הצעתך תירשם. אולם אין זה מוציא מן הכלל להחליט אחרת. כולם שמעו את ההצעה, ואם יהיה רוב להחליט שאנחנו מקימים שם ישוב אחד או שניים - נחליט.

שר החקלאות ח. גבתי:

קודם כל ענין פורמלי. בהצעה המובאת פה להחלטה אין שום דבר על הקמת שני הישובים שהשר גלילי דיבר עליהם. אני מציע לא להוסיף את זאת. ההצעה המובאת פה להחלטה מדברת על הקמת שכונה יהודית בקרבת חברון ועל הקמת שכונה יהודית בקרבת יריחו. אינה מונחת הצעה על השולחן בדבר הקמת שני ישובים בבקעת הירדן.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

אין נספח על כך.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

איני תובע, אבל אמרו שמאחרים את סעיף ג' ו-ד'.

שר החקלאות ח. גבתי:

קצת לא הבינתי את דברי ברזילי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

קצת?

שר החקלאות ח. גבתי:

הוא אמר, שביחס לרמת-הגולן יש לנו החלטה. לפי מיטב זכרוני, ההחלטה היחידה שיש לנו ביחס לרמת-הגולן היא, לעבד את האדמות ברמת-הגולן. ואחרי כן הוחלט בקשר לעיבוד האדמות להקים מחנות עבודה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ואם אפשר להקים כפרים, זה רצוי.

שר החקלאות ח. גבתי:

זו היתה ההחלטה היחידה שקיבלנו. אבל אני רוצה להגיד, שהיאחזויות בטחוניות, הנובעות בעיקר מטעמים צבאיים, אנחנו ביצענו לא רק ברמת-הגולן, כי אם גם בסיני. בסיני הוקמו שתי היאחזויות של נח"ל, האחת בכרדוויל והשניה באל-עריש. הקמתן היתה מחוייבת המציאות הבטחונית שם, ולפי הצעת שר הבטחון הועלו לשם שני גרעינים של נח"ל, מבלי שבכלל אף לאיש מאתנו אין כיום

איוז רעה ברורה, שהחלק הזה של סיני, שבו נמצאים שני הגרעינים, יישאר בשליטתנו או לא יישאר, ייספח או לא ייספח; אף על פי כן, היות והיו צרכים בטחוניים, העלינו אותם.

מצב דומה לזה יש עכשיו בקשר לשתי ההיאחזויות המוצעות בצפונה של בקעת הירדן, בשכנות אינטימית מאוד עם משקי בית-שאן, עם טירת-צבי.

שר השיכון ט. בנטוב:

איזה בעיות בטחוניות יש שם?

שר החקלאות ח. גבתי:

אני חושב, ששר הבטחון ייטיב להסביר זאת ממני. אני מתפלא לשאלה "איזה בעיות בטחוניות יש עכשיו בבקעת בית-שאן?".

שר השיכון ט. בנטוב:

אני רוצה להבין.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם אתה לא הבינות עד עכשיו...

שר התחבורה ט. כומל:

בכל מקום זהו ענין של בטחון.

שר החקלאות ח. גבתי:

ההצעה להקים שתי היאחזויות בשני הקצוות של בקעת-הירדן אינה קובעת, לדעתי, ולא כלום בקשר לעמידה של בקעת-הירדן. אני חושב, שחשוב לעשות זאת וצריך לעשות זאת בהקדם. בינתיים, התחילו לחרוש את השטחים הנטושים.

שר הבטחון פ. דיין:

הנקודה עצמה לא נקבעה. האדמות הן רצופות

בית-שאן-טירת-צבי.

שר השיכון פ. בנטוב:

עד איזה מרחק?

שר הבטחון פ. דיין:

מדובר על 3,000 דונם ליחידה. לפי דעתי, זה צריך להיות שטח של 6 קילומטר. אני חושב, שאפשר להקים שם שלוש נקודות. היום מדובר על נקודה אחת.

שר החקלאות ח. גבתי:

יש הצעה להקמת היאחזות על יד קליה, שזהו הקצה

הדרומי של בקעת-הירדן.

אני רוצה להגיד עוד משהו. אני מקווה, ששר האוצר יביא את זה לכל הישובים שהעלו אותם עד עכשיו ברמת-הגולן.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

כמה העלו?

שר החקלאות ח. גבתי :

בסך הכל העלו 7.5 ישובים ברמת-הגולן.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

איפה?

שר החקלאות ח. גבתי :

לכל אורך רמת-הגולן, מהבניאס עד אל-חמה, לאורך קו הפסקת האש. הוחלט על הקמת 8 ישובים שם, שמהם נמצאים כבר במקום 4, ועוד 4 עומדים לעלות בימים הקרובים. בזמנו הוטל על ועדת שרים - שר הבטחון, שר החקלאות ושר העבודה - שהם יקבעו את מקומות ההיאחזויות ברמת-הגולן. אני חושב, שהביאו את זה גם לידיעת הממשלה.

ד"ר י. גלילי :

כן.

שר החקלאות ח. גבתי :

יש שתי היאחזויות שעלו לסיני: באל-עריש ובברדוויל. עוד היאחזות אחת היא כפר עציון. אם אני כולל גם את בניאס, שאדמחה של ההיאחזות הזאת היא גם כן מעבר לקו הירוק, הרי אלה הן 11 היאחזויות.

בבירור שהתקיים ביום ששי עם שר האוצר ועם אנשי המחלקה להתיישבות של הסוכנות, הובא תקציב, שכדי לקיים את ההיאחזויות הללו ועוד כמה היאחזויות בצד זה של הקו הירוק, שהן בעיקר היאחזויות של נח"ל שעברו לאזרחות, שאיווחו אותן כמו הגלבוש, צור-נתן, מי-עמי - לזה דרוש תקציב נוסף של 28 מיליון ל"י.

שר האוצר ס. ספיר :

90 מיליון ל"י.

שר החקלאות ח. גבתי :

אני מדבר על התקציב של השנה. ביחס לזה הודיע שר האוצר, שהוא צריך להביא את זה לאישור הממשלה. אני מבקש, שבתוך הבירור הזה, שאנחנו רגים בו היום, יחליטו גם על ענין התקציב הזה, כי אחרת אין ממשות לכל ההיאחזויות האחרות שנעשה, כי לא נוכל לקיים אותן.

ראש הממשלה ל. אשכול :

יגיד כל אחד מה שיגיד, אתה תובע להצטמצם עכשיו בענין של עליות על הקרקע בעמק-הירדן. על זה כמדומני יש ערעור ונשפכה החיסה הגדולה. כמובן אם אין כסף, לא נעשה, או שכולנו נירתם ונחפש תרומות או כסף.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

לפי דעתי, לגבי שתי הנקודות האלו, כפי שלמדתי את הענין במקום, הוויכוח הזה נופח במידה רבה מאד מסביב לענין הזה. אני מתנגד ליצירת עובדות, כי אני מתנגד להכרעות מדיניות בדרכים עקיפות. אבל אני חושב, שאם הולכים להקים נקודה על יד טירת-צבי ועל יד עין-גדי, אין בזה אלא תיקוני גבול בטחוניים, וזה תואם את הקו שהחלט עליו בממשלה פה אחד. גם אלה השרים שהיו חלוקים בענין זה, לא היו אתם חילוקי דעות בשעה שדובר על תיקוני גבול בגדה. אילו בא שר העבודה, כפי שניסח את הצעותיו, להקים ישובים לאורך כל הירדן או להקים שכונות כיריתו ובחברון, הייתי מתנגד לזה, כי הייתי חושב שזוהי הכרעה מדינית. לא יורידו אחרי כן נקודות כאלה, יישפך דם, כפי שאמר שר האוצר, המקום מתקדש.

אבל מה מוצע פה? להקים נקודה דרומית לטירת-צבי ולהקים נקודה צפונית לעין-גדי, במרחקים לא גדולים בין שתי הנקודות. לגבי שתי הנקודות האלה אין בזה שום הכרעה מדינית, וזה תואם את הקו שאתה יכול להסכים עליו.

אולם לגבי ההתיישבות בכלל, כפי שמוצע פה, אני חושב שאנחנו צריכים לדחות את זה עד שיהיה לנו סיכום מדיני לגבי יתר הבעיות. לכן, אני מתנגד להצעות היסודיות שהציע שר העבודה, אבל אני מסכים לגבי שתי הנקודות האלה.

עכשיו אני רוצה לומר, שאם מדובר על רמת-הגולן, היה פה סיכום שאנחנו עושים היאחזויות ברמת-הגולן מבחינה בטחונית, כדי שהרכס למעלה ועוד פס כזה יהיה מיושב. אני חושב, שצריך היה לבוא שר הבטחון, או שר החקלאות, ולשרטט בפנינו מפה, איפה רוצים לעשות את ההיאחזויות, האם בדעתנו ליישב את כל רמת-הגולן עד קו הפסקת האש, או שיש לנו קו אחר להתיישבות. אנחנו אומרים, שאנו מיישבים קו בטחון: הרכס ועוד איזה פס, ולא שאנחנו עומדים להקים

נקודות עד לקו הפסקת האש. אני מדבר על הצד המדיני. פה לא סוכס אף פעם כמה נקודות יש להקים שם. שר החקלאות בא ואומר: ארבעה ישובים כבר הקימו שם, על עוד ארבעה החליטו. אני שואל: מי החליט? מדוע להקים ארבעה ולא חמישה? איפה יהיו המקומות האלה? מעולם לא הרגשתי את עצמי לגבי איזה עניין כמו לגבי העניין הזה. איני חושב, שרמת-הגולן היא אחוזה של מישהו. אני תובע שיהיה פה דיון בעניין זה. אני רוצה לדעת: מי עולה לשם? איני רוצה להיות במצב, ששר החקלאות אומר: אין זה ענייני, אני רק קובע כמה יעלו. אני רוצה, שהממשלה תדע ותחליט. לגבי כל יתר הדברים סוכס. לגבי ההתיישבות בגולן, יש לי הרגשה, שהשולחן הזה לא יידע ולא יחליט. אני מתרעם על כך. איני חושב, שהדברים האלה צריכים להיות מסודרים בדרך כזו. איני רוצה שתיווצרנה עובדות לא על ידי שר החקלאות ולא על ידי המרכז החקלאי או מישהו אחר. אני תובע את זכותי, כחבר הממשלה, שלא תיווצרנה עובדות מבלי החלטתנו. במידה שמקימים היאחזויות ברמת-הגולן, אני רוצה לדעת מי עולה לרמת-הגולן, שיביאו הנה הצעה וכאן יאושר הדבר ושלא תיווצרנה עובדות מראש. אני רוצה לדעת עד איזה קו יישבו וגם כמה נקודות יעלו.

לגבי שתי הנקודות האלה, זה תואם לגמרי את הקו שלנו. אני חומך בתיקוני גבול בטחוניים מינימליים, את זאת אנחנו יכולים לקבל.

ד"ר מ. בנין :

אפתח ואומר: לפעמים החברים בממשלה מטיחים דברים, שלפיהם הם שומעים דברים קשים מפני חכריהם, אבל הם בעצמם אומרים דברים ואינם מרגישים שדווקא דבריהם אלה הם קשים מאד.

אוכיח זאת רק בדוגמה אחת. ידידי הטוב, שר האוצר, אמר בישיבה האחרונה, שלפי הערכתו, אם מה שנקרא "הגדה", או מה שאני מכנה בשם "החלק המשותף של ארץ-ישראל המערבית" יישאר בידינו, בריבונותנו, זה יהיה קיצה של מדינת ישראל.

שר האוצר פ. ספיר :

כמדינת יהודים - כן.

שר הפיתוח ושר התיירות נ. קול :

אין הוא היחיד החושב כך.

ד"ר מ. בנין :

אין אני מעלה על דעתי, ששר האוצר יאמר שאלה הדוגלים בכך, שארץ-ישראל המערבית כולה צריכה להיות בידינו, רוצים בקיצה של מדינת ישראל. אבל הוא מעלה על הדעת, שהם בעצם מוכנים להשלים עם העובדה הזאת מתוך חוסר הבנה.

שר המשטרה א. ששון :

הוא מזהיר,

ד"ר מ. בנין :

הוא מתכוון לומר, שהם אינם רואים את התוצאות הנוראות והחמורות של גישתם. אני חושב, שאלה הם דברים קשים מאד לכל הדעות. בסופו של דבר, כולם רוצים בטובת עם ושיימצא חבר ממשלה וגם לא חבר ממשלה, שיראה בזה קיצה של מדינת ישראל - אלה הם דברים קשים. זה בניגוד לדברי שר התינוך, שדיבר בישיבה הקודמת דווקא ברוח טובה ובהבנה. אבל דברי פולמוס כמו אלה הנשמעים בכנסת, אינם מועילים הרבה. פה צריך להחליט. פה אין זה ענין של ויכוח פולמוסי. חצי פולמוס מייפס ויכוח, פה צריך להחליט החלטות טובות.

שמעתי גם טענה כזו. אומרים לחברים המתנגדים לאותה התנחלות: מה לכם כי תתנגדו? נניח שדעתכם תזכה לרוב בממשלה ובכנסת ושהשטח הזה ישוב לשליטתו של חוסיין ויהיו שם ישובים יהודיים - איפה כתוב שצריכים להיות רק ערבים במדינת ישראל ואסור שיהיו יהודים בשליטתה של מדינה ערבית? שמעתי טענה כזו. אני איני מוכן להשמיע אותה. אומר בפשטות: לא ייתי ולא אחמניה. אין אני רוצה להעלות טענה כזו אפילו על דעתי ואת המשתמע ממנה. אבל יש חילוקי דעות מבחינת עתידו המדיני של אותו חלק של ארץ-ישראל, שחוסיין סיפח אותו וצבאנו שיחרר אותו מירי האנקסטור הזה הבלתי חוקי. יש חילוקי דעות כאלה בין חברים, מדוע בכל זאת אסור לנו להתנחל בכמה מקומות שם. הייתי רוצה לשאול: האם באמת אפשר להוכיח, שזה אינו דרוש לבטחוננו? מה מסכן את בטחוננו בכל המקומות האלה? לדעתי, עובדה פשוטה: רציפות שטח מבחינת האוכלוסיה הערבית מסכנת את בטחוננו. אי-רציפות השטח באוכלוסיה ערבית זהו גורם בטחוני ממדרגה ראשונה. זה מרתיע, צריך לסלול דרך, יש איזו גדר, יש איזה שומרים, יש איזה פטרולים, אפילו ציביליים, יש איזו שמירה צבאית נוספת, יש איזה כביש גישה. בעוד בשעה, שהאוכלוסיה הערבית קיימת ברציפות מוחלטת, יש לך בטחון שהמסיתים מסתובבים כולם, באותה מידה של חוסר בטחון כמו עד עכשיו. אין אנחנו מתגברים באותה מידה כמו בשעה שיהיה שם גוש יהודי. מדוע אין זה גורם בטחוני? קשה לי להבין. כאשר הבריטים קבעו איזור א', ב' ו-ג', התקוממו גם מבחינה בטחונית. ומעניין שאנחנו מתנזרים עכשיו או מוכנים להתנזר מאיזורים מסויימים, כאשר הארץ בידינו ואין עדיין שלום ואף לא משא ומתן. הארץ היא בשליטתנו. מדוע איננו יכולים להתנחל כדי להבטיח יותר את הישובים היהודיים מסביב אפילו בעורף? מה היא ההערמה העקיפה הזאת? כמה זה מתבטא?

נכון, אני לא אסתיר את דעתי. אני הרי את דעתי הבעתי. איני חושב, שבשתי הנקודות הללו תלויה ההכרעה. לו בהן הייתה תלויה ההכרעה, לא הייתי לוקח את רשות הדיבור. מה איכפת אם תהיינה שתי הנקודות או לא? אם חס וחלילה תיפול ההכרעה לשלילה, הרי לא על ידי שתי נקודות נוספות, או אפילו שש נקודות נוספות, תימנע ההכרעה השלילית. ואם תתקבל הכרעה חיובית, הרי זה לא בגלל עוד כך וכך נקודות, אבל יש מצב של מלחמה, יש מצב של הפגזה, יש מצב

של חרירה לשטחנו. אני חושב, שזהו גורם בטחוני ממדרגה ראשונה, אם באמצע גוש כזה יש ישובים יהודיים. אני חושב, שגם יגאל אלון צודק בהציעו שתוקם שכונה יהודית ביריחו ובחברון. מדוע יש להעלות על הדעת, שיריחו תהיה כולה ערבית ושתכרון תהיה כולה ערבית? כיום אין הם נפגשים עם יהודים, הם רואים שלטון כיבוש, אין להם דו-שיח יומיומי עם היהודים. מדוע אין זה טוב גם מבחינת אותה אחוות-עמים שתקום שם? הקימונו נצרת-עילית. בשעתה, היתה נצרת מחוץ לחחום של מדינת ישראל, עפ"י החלטת או"ם. הפקענו אדמות בגליל כדי להקים את כרמיאל. מדוע זה רע, שיהיו יהודים בשטחים אלה כמו בקעת הירדן? איני יכול להבין את ההתנגדות המרירה הזאת לפני שטיפול ההכרעה. יתכן שאנחנו מתקרבים לקראת הכרעה בלאו הכי. אבל לומר שעד לאותה הכרעה מותר לנו לעלות ברמת-הגולן ולהתיישב שם - לא אמרת, ברזילי, שזהו חלק של מדינת ישראל, ואתה בעד סיפוח עזה, ומדוע בבקעת הירדן אסור להתיישב? אני קורא את הכרוזים האוויליים של "התנועה לסיפוח השטחים המשוחררים". השמעתם כדבר הזה "שטח משוחרר" ו"סיפוח"? זהו פרדוקס. איני יכול להבין זאת.

שר השיכון מ. בנטוב:

אתה הרי משפטן, אתה מבין שיש צד פורמלי-משפטי

שנקרא "סיפוח".

ראש הממשלה ל. אשכול:

רק עם צדיקים גמורים מרדקים כחוט השערה.

דוד מ. בנין:

אם תיקח מילון מדיני פשוט מאד, הרי המושג

"אנקסיה" קשור במושג שהשטח היה שייך למדינה אחרת. כמה שנים חיכתה אוסטרו-הונגריה עד שהכריזה על סיפוח של בוסניה והרצגובינה? אבל אם מדובר בארץ-ישראל, הרי רק לפני ששה חודשים קיבלה הכנסת חוק, שהצבעת בעדו, ושם קיים

מושג של ארץ-ישראל. והכנסת הסמיכה את הממשלה, כפי שהיא תחליט על פי צו, להחיל את השיפוט והמינהל של ישראל על כל שטח של ארץ-ישראל. כך כתוב בחוק הכנסת, שעל כך תחליט הממשלה לפי צו. יש מושג כזה של "ארץ ישראל". הכרזת על כך באוזני העולם כולו. על רמת-הגולן לא הכרזת ולא כלום. על עזה לא הכרזת ולא כלום. אינך יכול לומר, שהחלת את המשפט הישראלי עליהן. בכל זאת אתה אומר: אני עולה על רמת-הגולן ומותר לי להתיישב בעזה. רק באותו חלק של ארץ-ישראל, שאתה הכרזת עליו כארץ-ישראל, חס ושלום לך לעשות זאת? אני מודה ומתוודה, שאיני מבין את ההתנגדות הזאת. מניין ההנחה שזה יקבע את גורל העתיד ולמעשה יש כבר נסיון, נאמר בלשון נקיה, להחדיר משהו, כדי שהחברים שליבם אינו שלם עם עצם הרעיון יועמדו בפני עובדות כאלה? אלה אינן עובדות שיש בהן הכרעה. לא לנו ליצור "איזור ג'" בארץ. איני חושב, שאנחנו צריכים לסגור חלק של ארץ-ישראל בפני התנחלות יהודית. שום דבר לא יורע לאיש. אמנם, יש חנוכות שהן בלתי נעימות. בירושלים הפקענו שטח של יהודים ויש מחאות של גויים.

צריך לאשר את התכנית. אני מחייב גם את ההצעה של יגאל אלון. אני חושב, ששתי נקודות אינן מספיקות שם. אני חושב, שצריך להגדיל את מספרן. אני חושב, שזה יהיה גורם בטחוני ממדינה ראשונה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני בעד שתי ההיאחזויות בבקעת הירדן. רוב הנימוקים כבר נאמרו. אני רוצה רק להוסיף, שלגבי אלה השוללים, שהחרדה שלהם הגדולה ביותר היא בגלל ההרכב הדמוגרפי בשטחים בגדה המערבית, הנימוקים האלה אינם חלים על המקומות הללו, שהם ריקים מאדם. סיירתי בישובי עמק בית-שאן, שרק אחרי מלחמת ששת הימים זה הפך להיות גבול חס. לפני כן, זה לא היה גבול חס.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה היה פושר.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

התושמתי עמוקות מהרצון החזק שלהם להרחיב קצת את התחום שלהם ואת ההתיישבות שלהם על שטחים המהווים סכנה לבטחונם.

שר התחבורה מ. כרמל:

את הבעיה הזאת של היאחזויות בטחוניות חקלאיות צריך לבחון, לדעתי, קודם כל מבחינת צרכי הבטחון של חקופת זמננו ושל אותה התקופה עד שנבוא למשא ומתן. ישנן בעיות בטחוניות, שהן יכולות להחמיר עם הזמן ואנחנו צריכים להתייעץ איך להתבסס מבחינת הבטחון. אף על פי ששמענו היום איזה דברים חדשים בכל הנוגע לנכונות הערבית להידברות, אני מניח שזה יכול להיות להרבה זמן עד שתהיה הידברות והרבה זמן, אם תהיה הידברות. אנחנו צריכים להבטיח את בטחוננו.

שר החוץ א. אבן:

בקוריאא נמשך המשא ומתן שנתיים וחצי.

דושר י. גלילי:

חוששני שגם אחרי ההידברות יכול להיות המצב קשה.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני חושב, שאנחנו צריכים להתחזק ולהתבסס מבחינה בטחונית בשטחים, שאנחנו יושבים בהם, כדי לעמוד בפני כל הפתעות בטחוניות, כולל הפתעות חמורות. אין זה פוסל לבחון את העניין גם מבחינת ההסדר המדיני של העתיד. וכל מי ששוקל דבר היאחזות פה והיאחזות שם, צריך לקחת בחשבון - ואיש לא ניסה להסתיר זאת - שיכולה להיות גם איזו השלכה לגבי העתיד.

מבחינה זו, נכשל כרזילי בדברו על הערמה. לא צריך היה להשתמש בביטוי זה. כולם שמו את הקלפים על השולחן. במשך שנות קיומה של המדינה, ביססנו את בטחוננו על הצבא ועל ישובים, ואיננו צריכים ואיננו יכולים שלא להשען על ישובים בבטחוננו. אני חושב, שהשר בנטוב טועה טעות גדולה, אם הוא אומר שאם ניישב שם ישוב או נעשה שם איזו היאחזות, הרי היא תתחיל לעשות לנו בעיות בטחוניות ושיצטרכו גדוד כדי להגן עליהם. אפילו אם יצטרכו שם גדוד, הרי ישוב זוהי תוספת בטחון. ואף על פי שמעוז חיים וטירת צבי ובית יוסף מהווים איזו בעיה מומן לזמן, כי מנסים לחקוף אותם ולחבל בהם וכו', הרי הימצאותם שם זהו גורם בטחוני ממדרגה ראשונה, ממדרגה עליונה. אלמלא היו שם, היתה שם פירצה בטחונית קשה.

לא החלטנו עדיין החלטה עקרונית ופורמלית לגבי זה, איזה שטחים להחיל בתחום הריבוני של מדינת ישראל. אבל דומני, שכמו שאמרנו, אם איני טועה, שאין יותר להבטיח בעתיד את הגליל העליון, אלא בהשענות על רמת-הגולן. כך אין להבטיח את בטחונה של ישראל ממזרח אלא על הירדן. בזה איני רוצה לומר בשלב זה דבר לגבי כך מה יהיה העתיד והגורל של שומרון ויהודה. אבל יהיה גורלם כאשר יהיה, בטחונה של ישראל הוא על הירדן - ואני חושב, שמבינים אותי היטב. ובשביל להדגיש עוד יותר: אפילו אם אניח שיוחלט או שיהיה מי שיציע וזה יתקבל, שהגדה המערבית בעיקרה, או חלק גדול ממנה, לא יהיה בתחום מדינת ישראל - אין אני מתייחס עכשיו לעניין זה, יבוא הזמן ונדבר על כך - הרי גם אז בטחון מדינת ישראל ממזרח חייב בשטח זה להיות על הירדן. אנחנו צריכים לבסס שם את בטחוננו.

ופה אני רוצה לומר איזה דברים לשר האוצר. הוא אומר, שסיפוח החלק הזה לישראל או הכללתו בתחום הריבוני של מדינת ישראל, זוהי סכנה גדולה או קץ של מדינת ישראל כמדינת יהודים...

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הוא לא אמר זאת.

שר התחבורה מ. כרמל:

הוא אמר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לגבי הנקודות האלה אמר זאת?

שר התחבורה מ. כרמל:

אני רוצה לומר, שאם לא נבסס את בטחוננו ממזרח על הירדן, תהיה זאת סכנה חמורה יותר לקיומה של מדינת ישראל בעתיד הקרוב או הרחוק. לפני הסכם שלום ואחרי חתימת חוזה שלום. אנחנו חייבים מבחינה בטחונית להתבסס על הירדן. ואני חושב, כמו שר הבטחון, שצריך להקים שם יותר מאשר שתי נקודות. אבל אם מובאת הצעה להקים שתי נקודות בבקעת-הירדן, אין זה בא לקבוע את גורל שומרון ויהודה. בשלב זה, זה בא לקבוע חזוק הבטחון בחזית זו וגם לקבוע חזוק בטחוננו ואפשרות בטחוננו בעתיד אחרי הסכמי השלום.

שר הבטחון מ. דיין:

אני בעד הקמת הנקודות האלה. אני רואה בהחלט בנקודות האלה יצירת עובדות, ועובדות קבועות. יצירת עובדות זהו דבר חשוב מאד. אבל איני מערים ואיני עוקף ואיני מסתיר שום דבר בענין זה, ואין אני רואה בנקודות הללו סתירה לקונספציה של השתייכות כזאת או אחרת של ערביי הגדה לירדן. איני רואה סתירה כזאת. אבל איני רוצה בגלל זה לומר, שהקמת שתי הנקודות הללו אין בה משום יצירת עובדות. יש בה משום יצירת עובדות, ואני בעד הקמתן. אני חושב, שהזמן העובר צריך להיות מנוצל ליצירת עובדות, שאנחנו רוצים בהן. זהו היתרון של הזמן. אנחנו צריכים לנצל אותו זמן ליצירת עובדות שאנחנו רוצים בהן.

בהזדמנות זו, רוצה אני לומר חמש נקודות - לא חמש נקודות ישוביות, אלא חמש נקודות מילוליות. כיחס לרמת-הגולן לא הוחלט בשעתו בממשלה על מספר הנקודות שיש להקים שם. לפי מיטב הכרתי, כאשר נשאלתי, הבעתי את המיכתי, את הסכמתי ואת עידודי לכך, שצריך ליישב את כל רמת-הגולן. הוחלט בשעתו לעבד את כל רמת-הגולן ולהקים מחנות עבודה לשם עיבוד כל אדמות הגולן; פרט לאדמות הדרוזים אין בכל האדמות הנטושות אף ערבי אחד. מספר הנקודות ומקומן צריך להקבע בין מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית, משרד החקלאות, הצבא ושר האוצר, הגורמים לכך מבחינת התיכנונים, גורמים כספיים ובטחוניים, עם הגישה לעבד וליישב את כל רמת-הגולן. אם זה שני קילומטר צפונה או דרומה, זוהי שאלה חקלאית בטחונית. אני נותן יד לזה. עד כמה שאני יודע, זה מתרחש בפועל שמחכמים ישוב הדרגתי של כל רמת-הגולן, פרט לנקודות הדרוזים.

כמה נקודות יהיו שם, הדבר תלוי בשאלה כמה כסף יהיה, ואיני צריך לכופ שום איש. הייתי שמח לו היתה זאת אחוזה פרטית של גבתי. אבל הממשלה החליטה להגיד: עיבוד כל אדמות הגולן, אם מישחו מציע מכסות בענין זה, יציע מכסות.

שנית, עד כמה שאני זוכר, אותו הדין הוא לגבי גוש עציון. שדוכר על כך שנקים ישוב בגוש עציון ונקשור אותו בשטח קרקע במידת האפשר לישראל הקטנה. צריך לנסות לרכוש קרקעות ולמצוא קרקעות נטושות ולאחר, אם

יש מקום, עוד לנקודה אחת או שתיים באותה מובלעת. לא טוב להיות שם בנקודה בודדת. זהו מה שאנחנו עושים שם. ואני רוצה, שר התיירות, שלא חבוא אלי אחרי כן בטענות. מינהל מקרקעי ישראל בודק אם יש שם אדמות בגוש עציון לקנות ולהחליף. יש לאחר אם יש מקום באותה מובלעת עוד לשתיים-שלוש נקודות, כדי שהנקודה לא תהיה מכודדת לאורך אותה הדרך, שעליה הוחלט וכבר כונים.

שלישית, הוחלט לעבר את האדמות הנטושות בבקעת הירדן. רק לעבר, וזה מסביב לחווה חקלאית אורג'ה, שהיא בידי משרד החקלאות. כאשר יתברר שיש שם אדמות שבעליהן ברחו או שאנחנו שם היוושים של המלך, של מים או של אדמות שאפשר להכשיר אותן, ללא כל קשר להתיישבות, אבל כדי שלא תשתמטנה מתחת ידינו, אפילו אם נרצה ליישב שם פליטים ערביים, עלינו לשים עליהן יד. אדמה זהו דבר, שיש עליו קופצים שם. אנחנו בממשלה צריכים על אדמה נטושה ועל מים לשים יד. אני מקווה, שאותה חווה חקלאית ברשות משרד החקלאות תצליח לעבר את כל האדמות בבקעת הירדן שהן נטושות ושיסחובו שם טרקטורים עם יהודים ועם ערבים, ואם יש צורך לקדוח באר - נקדח באר ואחרי כן נחליט מה לעשות שם. אם לא - לא נוכל אחרי כן לעשות מה שאנחנו רוצים.

לגבי הנקודות האלה שמציעים להקים - אין פה סתירה לגבי קונספציה הרואה קשר או השתייכות של ערביי הנדה עם ירדן. פה מדובר לגבי שטחים שוליים. אני רוצה לדבר כשר התיירות, שהנקודה הדוומית באה כדי לקשור קשר עם עין-גדי, שלא תהיה בודדת. זה לא זה. אלא מה? אני מחשיב את זה יותר מאשר את הנקודה הצפונית. באופן תיאורטי, יש לנו היום רק רבע מים המלח. למעשה, שם הישוב הערבי הדל ביותר בגדה המערבית. אין שם כמעט לגמרי תושבים ערביים. ואם נקים נקודה אחת - ובשלב זה מדובר שם על נקודה אחת - ליד קליה, הרי כאשר נצטרך לקבוע את הגבול, נחדל מהמצב האבסורדי שאנחנו בשכנות עם ירדן ויש לנו רק רבע מים המלח. לנו צריכה להיות לפחות המחצית. זה גם אליבא דאלה הרואים את הירדן כגבול. לו היתה לנו דרך ליד ים המלח, היו הג'יפים שלנו עוברים ב-1948 הלאה. צריך להקים שם דרך ולהעמיד נקודה. במידה שיש חלוקה בין המזרח והמערב, ים המלח מחולק לשניים.

אשר לצפון ים המלח, יש שם בוודאי שטח של עשרות אלפי דונמים. במקום אחד מיד דרומית מטירת צבי אותרו כבר כ-3,000 דונם, במקום הנקרא ברדלה. אמרנו: לא ניקח אדמה, שבעליה נמצאים בארץ ומעבדים את האדמה; לא ניקח אדמה, שבעליה נמצאים בארץ ואינם מעבדים את האדמה, אבל מדוע לא נשים יד על אדמה נטושה, שבעליה אינם נמצאים בארץ? פה ושם נצטרך להחליף דונם בדונם, לא נפגע באיש ולא נעשוק איש. לפי דעתי, יש שם 12-13 אלף דונם ויש מקום לשלוש נקודות. גם שם לא טוב להקים נקודה בודדת. נקים משולש של שלוש נקודות. נניח רגע, שבסופו של דבר יירד הגבול במשולש הזה עוד 6 קילומטר דרומה, מה האסון שבדבר? האם המפה הקודמת של מדינת ישראל היתה אסתטית וסימטרית יותר והיו לה הרבה מעלות? נוסף פה קטע לידינו, אדמה נטושה נעבד. האם זה יפגום ב"חן" של המפה? האם זה יעכב את השלום?

בין הקמת היאחזות עד להפיכתה לנקודת-קבע, עוברות חמש שנים. הנה נקודת מי-עמי. חמש שנים היתה היאחזות. שם בבקעת הירדן נעלה עכשיו גוף של נח"ל, שיעבד את הקרקעות. אני בעד זה, שבאחד הימים לא ייגמר גוש בית-שאן ליד טירת צבי, אלא יכלול עוד שטח. ישנן ארמות נטושות, שחבל לאבד אותן.

שר המשטרה א. ששון :

אני מבין, שמקימים נקודה בצפון בקעת-הירדן. אבל אם מקימים בדרום ליד ים המלח, איפה תהיה הדרך?

שר הבטחון מ. דיין :

אפשר לסלול דרך לאורך ים המלח, מבלי לעבור את הגדה. אנחנו רוצים בגדה המערבית של ים המלח כולה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בוויכוח המצומצם הזה עושים בינתיים רפטיציה של הוויכוח הגדול. ואני חושב, שלענין שתי הנקודות בבקעת-הירדן, הצפזנית והדרומית, היה הרבה יותר טוב, אילו המציע לא היה ישראל גלילי, אלא לדוגמה ששון.

ד"ר י. גלילי:

אז זו לא הייתה הערמה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

לא. לי נראה, שלו היה כל שטח הגדה "מאוכלס" בערבים, כמו השטח בבקעת-הירדן שמדברים על אודותיו, הייתי מרים את ידי בעד סיפוח או שחרור הגדה המערבית. אני חושב, שאז לא היו נמצאים הרבה מתנגדים לזה. נכון מה שאמר ורהפטיג, המתנגד להצעה של שחרור הגדה לצמיתות. זהו בעיקרו, וכמעט כולו, ענין דמוגרפי. אנחנו שומעים וחוזרים ושומעים, שהשטחים שאנחנו לוקחים בשביל הנקודות האלה בבקעת הירדן הם ריקים מני אדם. ברור לגמרי, שכשום מקרה איש לא יציע שנחזור לקו הירוק. כל העולם כבר מקבל את זה. השאלה היא רק: לאן יילך הקו הזה?

אני לבן בדעה, שאם מדובר רק על הקמת עוד שתי נקודות בבקעת-הירדן, ולא על התיישבות בסביבת חברון, בסביבת יריחו ובסביבת מפרץ שלמה (כל הנקודות האלה הן די חשובות כדי שיביאו אותן לדיון נפרד) - אני בעד זה.

שר האוצר פ. ספיר:

מספר הערות: (א) איני חוזר ממה שאמרתי ביום רביעי שעבר, ולא חשוב אם זהו ויכוח-זוטא או ויכוח גדול. מה שהשר בנין חושב על אלה שהם נגד סיפוח, מותר לי לחשוב על אלה שהם בעד סיפוח. זה אינו שייך לענין. אני חושב, שבדרך כלל מכובד יותר כשמדברים על הענין עצמו, ולא מסביבו. לא אני השתמשתי בביטוי של "הונאת דעת". אם השר גלילי מצטט הרבה פרוטוקולים, הרי אם יעיין ימצא, שלפני מספר ישיבות השתמש הוא בביטוי זה.

דו"ש י. גלילי:

אמרתי ש"אין כזה גניבת דעת".

שד האוצר פ. ספיר:

לי לא איכפת שתהיה לי דעה משלי בענין זה כמו בעניינים אחרים. כאשר שואלים אותי מכל צד, מה אתה מתנגד לעלית נקודות - הרי בענין זה כמו בעניינים אחרים, כמו למשל בענין תוספת היוקר, אני קובע דעה שיש לי.

(ב) עכשיו לענין הצד הכספי של הישובים. יש לי רשימה מגבתי על נקודות שהעלו אותן בשנתיים הקודמות ובשנתיים שלפני זה ובשנה זו רוצים להשלים אותן עד 33 נקודות. אני, כידוע, איני מתרגש מכל פעם שמזכירים את המלה "תכנון", ודאי לא כשמדברים על תכנון לטווח ארוך. לו התרגשתי, הייתי שואל: מה יעשו בנקודות הנוספות? האם צריך להוסיף עוד חלב כדי שישפכו אותו או כדי להוסיף עוד שומן לחלב? או האם צריכים עוד כיצים כדי שיחזיקו אותם במחסנים, שאין יודעים מה לעשות בהן. או לשלוח אותן לחוץ-לארץ ולא לקבל אפילו חזרה את דמי ההובלה? אבל איני שואל את זאת.

אני שואל רק: 33 הנקודות שמעלים אותן, צריכות לעלות כ-160 מיליון ל"י. בשנה שעברה, היה התקציב למטרה זו 24 מיליון ל"י, ועכשיו הוא צריך להיות 28 מיליון ל"י. גבתי מציע לאלה שעוסקים בזה - גם זה איני מבין מדוע דרושות כל כך הרבה רשויות בשביל זה, אבל זה אינו שייך לענין הנדון - שבשביל הנקודות הקודמות יסתפקו רק ב-18 מיליון ל"י. אני יכול רק להגיד, לפי מיטב ידיעתי, ולחזור על זה, גם אם זה בפעם המאה, שרק לפני שבועיים, כאשר ראש הממשלה לא היה כאן, החלטנו על סכום של 70 מיליון ל"י לשנתיים למקלטים, וזה בלי כל ההגנה האזרחית. ושם יש סעיף אחר, שאיש לא ימוד אותו, בסכום של 70 מיליון ל"י ואיש לא יאמר שהממשלה לא תעשה זאת. אם יתחילו בקניית מסיכות גז, איש לא יאמר לאב משפחה של שמונה נפשות, שהוא על פי רוב גם בעל הכנסה נמוכה: לך לקנות מסיכות גז. מחר בבוקר יהיה דיון על תקציב הכטחון. היו לי כבר מהם שלושה מכתבים והודעות על יד השולחן הזה, והם אינם צריכים להיות אחרת מאשר משרדים אחרים. דיבור לחוד ומעשה לחוד. הם תובעים הפרש של חצי מיליארד לירות לכטחון לשנת 1968/69, לאחר שהחלטנו על תקציב שההכנסה שלו עוד אינה. וזה לגמרי מקרה מה שאמר לי נשיא המדינה. הוא התרשם מהאמריקאים שהיו אצלו ושאלו לו, שאין לצפות להכנסות המגבית כפי שאנחנו מצפים. אמש מאוחר כלילה ישבתי עם אנשי העיריות, ואם השולחן הזה יחליט שצריך להגיד להם: תסגרו שירות זה ושירות אחר, אגיד להם: תסגרו - אבל איני יכול להגיד זאת לבדי.

אנחנו רוצים לנהל את המשק שלנו, אבל בכל פעם אנחנו מחליטים על איזו הוצאה אחרת. וכיום שאנחנו מחליטים על דבר אחר, הרי באותו יום זוהי העדיפות הגדולה ביותר ומחר יש לדבר אחר העדיפות הגבוהה ביותר, ואין שום יום שאין בו עדיפות גבוהה אחרת. ואני חייב להגיד, גם אם אין לכך אופן קשבת, שאנחנו עלולים להגיע להתמוטטות ממש. לא צריך לשמוע את זה לא ממכובדנו חבר הכנסת באר, ולא ממכובדנו אריה בהיר. אגיד את זה בעצמי, כאשר מביאים איזה שהוא ענין שצריך לעלות בסכום גדול, עלי לגולל ולהסביר ולהתריע על כך.

מדברים על הקמת שתי נקודות. גם הן תעלינה יותר מאשר אנורות אחדות. אבל מותר לי לבקש רשימה כוללת מה יעלו כל הישובים. הנה שמענו שזוהי הוצאה של 160 מיליון ל"י. יגידו לי: את הסכום הזה אין צורך להוציא בשנה אחת, אפשר להקציב אותו בשלוש עד ארבע שנים. ומה יהיה בשנה הבאה? האם ההוצאות תקטנה באיזה שהוא סעיף?

כלי כל קשר לזה, אני חייב להגיד, שאין ממה להוריד. אין לי במה לבוא ולהגיד, לא לאגף התקציבים ולא לחשב הכללי: תורידו מזה או מזה. ביקשנו מנגיד הבנק השחתפות באיזה שהוא סכום. הוא מתרגש ומגדיר את זה נכון כהדפסת כסף חדש. אומר ראש הממשלה, שאם אין כסף, אינו יודע אם יעשו את הנקודות. אין כסף, יש חור גדול. נופיע באחד באפריל, יתפורסם הדין וחשבון באחד בספטמבר עם גרעון של מאות מיליונים רבים וכבדים. וזה שמוסיפים למאות מיליונים הרבים והכבדים עוד 70 מיליון ל"י ועוד 100 מיליון ל"י ועוד תביעה ועוד תביעה, שאיני יודע מה יהיה מחר - אין זה מקל.

אלה שאני מדבר אתם במשרד הבטחון אומרים, שבשנת 1969/70 יצטרכו פחות כסף. אני מאמין בתמימותם. אחרת, הייתי צריך לחשוב שהם צוחקים מאתנו. האם כאשר נקבל את ה"פנטומים" יהיה צורך בפחות כסף? או כאשר צרפת תסיר את האמברגו על ה"מיראז'ים" יהיה צורך בפחות כסף? או נצטרך פחות תחמושת ופחות דברים אחרים? הרמטכ"ל החדש אומר, שבתוך הסכום הזה הנוסף של 500 מיליון ל"י, יש סכום של 100 מיליון ל"י הנדרש כמו אוויר לנשימה לחיי החיילים. יתר ה-400 מיליון ל"י היו קודם כאמצע. גם כשמביאים ענין של הקמת עוד שתי נקודות, או כשמביאים את דרישות הג"א ואת הסעיף של האוניברסיטאות או משהו מעין זה, חייב אני להגיד אותו הדבר. איני אומר כבר שאני בא להזהיר, אני רואה שאנחנו הולכים לקראת הרפסה נוספת של כסף. אפשר כמובן לעשות פחות, אבל זה יפתור את הבעיה ל-24 או ל-48 שעות.

שר הסעד י. בורג :

קשה לי לדבר אחרי הדברים הללו, אבל אני מתגבר על הכל. אין פלא, שכל הצלילים של הוויכוח הפוליטי וגם של הצד הכלכלי עולים בהזדמנות כזאת. אבל כאן עומדת הצעה קונקרטית. אני בעדה. אני בעדה - במינימום של רעש, דהיינו שהדבר ייעשה, שתהיה עשייה ושלא יהיה רעש.

דבר שני, אני בעד הדבר שדיבר על אודותיו השר קול, אם כי נדמה לי, שלא מטעמו ונימוקו - בנוגע לבירור אותנטי של הגופים העולים להתיישבות על הקרקע.

דאש הממשלה ל. אשכול :

כל אחד מבין את כל העניין.

שר החוץ א. אבן :

השר גלילי ציטט במדויק את דעתי, כי אין סתירה הגיונית בין היאחזות נח"ל לבין הימנעות מלהחיל את ריבונותנו על אותה נקודת היאחזות. האבחנה הזאת מוכרת אפילו בחוק הבינלאומי: כל עוד שיש כיבוש, הרי במובן משפטי רשאית המעצמה הכובשת לעשות כל מה שנחוץ לבטחונה. הדיון מחייב שתצוטט דעתי: הגיוני להקדים דיון על המפה הרצויה לדיון על ההיאחזויות. זוהי דעתי העקרונית. לדעתי, יוצאות מן הכלל שתי הנקודות הנדונות, וזה בגלל הרציפות ובגלל היעדר הגורם של אוכלוסיה ערבית ובגלל ההנמקה הבטחונית, בגלל מה שמתרחש בסביבות טירת צבי. הסיכוי להחזיק מעמד בכל הסדר מצדיק את ההיאחזות, אלא אם אומרים: חוזרים לנקודות של ה-4 ביוני. לא נתקלתי בשום גורם מדיני הסבור, שנחזור לאותה מפה. הסייג היחיד הוא זה שהתייחס אליו השר בורג. ישנו כלל האומר: המקרים פירסום, מקדים לחץ. אני מציע, לא רק שהדבר ייעשה בלי רעש, אלא גם בלי בת קול. פעם יבחינו שעלו לשם אנשים, מוטב שתהיה תהייה לאחר המעשה. אין

המציע מציע שנכריז הכרזות או שנפרסם הצהרות.

שר השיכון ט. בנטוב:

איני רוצה להכנס לוויכוח סמנטי. אני מתפלא לתמימותם של אנשים. אם יגידו "הכללה בשטח הריבוני של מדינת ישראל" במקום "סיפוח", האם ישחנה מצבנו הבינלאומי, המשפטי, הבטחוני?

שנית, הייתי יכול להתייחס בהכנה לרצון להבדיל בין המפה הסופית, בין הקו המדיני ובין הקמת נקודות, אילו החברים המציעים עכשיו את הקמת הנקודות היו מבטיחים ומתחייבים, שבזמן שנבוא לדון על מפה פוליטית, לא ישתמשו בנימוק שיש לנו שם שתי נקודות. אבל אני בטוח, שלא יתנו התחייבות כזו, ואז כל הענין מופיע בצורה אחרת.

ביחס לבטחון - בוודאי נקודות הן ענין של בטחון. אבל העניינים הם יחסיים. קודם כל, הבטחון הגדול ביותר הוא יחסי עמים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר בנין דיבר קודם על אחוות העמים.

שר השיכון ט. בנטוב:

שלום נותן לי יותר בטחון. אם כבר מדברים על בטחון, אני מבין להקים היאחזויות ברמת-הגולן. אנחנו יושבים שם מלמעלה, והם מלמטה אינם יכולים לירות. אבל איזה בטחון זה יוסיף אם תהיה עוד נקודה חמישה קילומטר דרומה מטירת צבי, כשמפגיזים את כפר בלום? תהיה אז עוד נקודה להפגזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

האם זה מתחלק על שטח?

שר השיכון ט. בנטוב:

יש להם די כדי להפגיש את כולם. אנחנו נצטרך לחלק את כוחותינו בשביל מקומות נוספים. ככל שיהיו לנו יותר מקומות, תהיינה דרושות יותר עמדות ויהיו דרושים יותר תוחכים.

אחרי כן אני מחפלא, שהחברים האלה המדברים כל כך על בטחון של נקודות - ואני מחשיב את זה - שוכחים את השטח בין ים המלח ובין אילת, שהוא פי שניים וחצי גדול יותר מאשר השטח מהכנרת והירדן. האם בשטח זה אינם יכולים להסתנן ולהתקיף? האם לא היתה תכנית מצרית לבחר את אילת בשטח הריק? איני בטוח אם התכונה אינה אומרת שנסתפק ברמת-הגולן בארבע נקודות ונעביר ארבע נקודות לערבה. שם יש על שטח של 200 ק"מ ארבע נקודות. מדוע אנחנו מתעלמים מהשטח הריק הזה?

שר החקלאות ח. גבתי:

האם יש שם מים? בתקציב הזה נכללות גם שתי

נקודות בערבה.

שר השיכון ט. בנטוב:

לזה יש, לדעתי, עדיפות גדולה יותר מאשר להקמת

נקודה בקליה.

ונקודה אחרונה - יש הבדל בין נקודות שיש להן עורף יהודי לבין נקודות שיש להן עורף ערבי. אמר השר בגין, טוב שיישבו שם יהודים. לכן העלינו לארץ מיליון יהודים. טוב היה אילו יכולנו להעלות עוד מיליון יהודים ושכמקום כמו יריחו יהיו החצי יהודים והחצי ערבים. אבל איזה ערך יהיה למעט יהודים בין 600 אלף ערבים? אם אנחנו רוצים את זה, צריך להעביר משט לפחות 200 אלף פליטים לגדה. אין לנו מקום אחר בשכילם. אז יהיה לנו עורף של 800 אלף או 900 אלף ערבים. כמה יהודים יהיו אז בבקעת הירדן? אולי 5,000 נפשות. אין לנו כל כך הרבה יהודים לשלוח לשם. מאחורי 5,000 יהודים אלה יישבו שלושת-רבעי מיליון ערבים. איני בטוח שזהו דבר בטחוני כל כך. יש הבדל אם אתה יושב בשטח רצוף. מבחינה בטחונית, איני רואה תוספת במקום הצפוני הזה. אבל הנקודה במספר קילומטרים דרומה מטירת צבי היא אולי פחות מסוכנת מאשר הנקודה על יד ים המלח, שהיא רחוקה מכל מקום. הם לא יגנו על שום דבר ותהיה לנו בעיה מתמדת להגן עליהם.

ד"ר י. גלילי:

אני מוכן לוותר ולהגיד את דברי בהזדמנות אחרת. אבל אני רוצה להזכיר מה אנחנו צריכים להחליט אם אנחנו רוצים להחליט: בהמשך להחלטות מ-31 בדצמבר צריך להחליט, כי הממשלה תמשיך דיוניה על מדיניותה לגבי עתיד השטחים שבשליטתנו ותחליט מדי פעם בפעם, כפי שיידרש, על פעולותיה בשטחים אלו (בעיות כלכליות, היאחזויות בטחוניות-תקלאיות, בסיסים צבאיים, טלילת דרכים וכיו"ב).

שר השיכון מ. בנטוב:

וראי שנחליט בכל פעם. אבל האם צריך בכל פעם

להחליט שנחליט?

דו"ח י. גלילי :

זו היתה הצעה המונחת על השולחן, שאין מחליטים באותה ישיבת הממשלה על העתיד המדיני. אין פירוש הדבר, שאנחנו משאירים סטטוס-קוו מהחלטה עד החלטה. אנחנו מצופים את הסעיף הזה להחלטה, שאין קובעים בזה את עתיד הגדה. שנית, שמאשרים את המלצת ועדת השרים, שהיתה מורכבת מראש הממשלה, משר הבטחון, משר העבודה ומשר החקלאות בדבר הקמת היאחזות נח"ל באיזור ברדלה והיאחזות שניה באיזור קליה. כל ההצעות הנוספות שתהיינה תבאנה בשעתן.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אגיד פסוקים אחדים בקשר לדברי ספיר. מי שראה את הצגת "הדיבוק" זוכר, שמתחיל שם המלמד: השכחת מה שלמדנו - קמץ אל"ף - א; קמץ בית - ב. והכל כשביל חנינא בני. כל מה שאנחנו נאבקים, לוחמים, עושים צבא ושופכים דם, כדי שתהיה מדינה. עברו עשרים שנה. אנחנו לא ביקשנו את המלחמה. אבל היתה עוד פעם מלחמה. אנחנו צריכים לנסות להגדיל במשהו את עצמנו? מה נעשה וזה האלף-בית שלנו, זה הקמץ אלף - א; והקמץ בית - ב.

אני מתפלא על החשבון הזה, שהנה 33 נקודות צריכות לעלות 160 מיליון ל"י. אם בן מה? באו יהודים מחוץ-לארץ והקימונו 500 ישובים. איני יודע כמה מאות מיליונים השקענו בהם ועוד נצטרך להשקיע בהם. ודאי יש שגיאות. יש יהודים הנכנסים לארץ בקושי, יש יהודים טובים ויש פחות טובים. מלאנו את הארץ במשהו. יכולנו לפתוח לכולם סוכות גזוז בתל-אביב. יכול להיות שזה היה עולה בזול יותר. יש לנו נוער ויש לנו צעירים. אין לנו מה להגיד לאנשים, איזו משיכה. כשמדברים על חקיעת יתדות, אני יודע שיש מומחים השואלים: כן להוסיף חלב או לא להוסיף, כן זה וכן זה. אם כך נוסיף לשאול, אין לנו ישראל, תהיה לנו תל-אביב, בווינגרד ונגמר העניין.

וראי שכסף זהו דבר עצום וגדול, ואם אין כסף - רע מאד. אולי כשיצאנו הפעם למלחמה, לא ידענו בדיוק שנקבל מהיהודים אפילו 150 מיליון דולר, ודאי לא 400 מיליון דולר. גם עכשיו זה כך. ראיתי את היהודים האלה. דומני שאני שאלתי: האם אנחנו יודעים מה תהיה ההכנסה בשנה הבאה ומה תהיה בשנה השלישית ואולי תהיה עוד פעם מלחמה? אבל לנו אין ברירה. מדבר בנטוב על כך. שבגולן נקים רק ארבע היאחזויות. זה מגוחך שבגולן נסתפק בארבע היאחזויות. אמנם, גם ברוז'לי די חזק בעמדה לגבי רמת-הגולן. יכול להיות שיבואו כל מלכי העולם ולא נוכל לעמוד.

שר השיכון מ. בנטוב:

דיברתי על הנגב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אמרת רק ארבע נקודות ברמת-הגולן, אחרי כן דיברת על הנגב. פתאום חסירות חדשה לנגב. בכל מקום שאנחנו מוצאים טיפת מים, שם אנחנו תוקעים ישוב, משדה בוקר ואילת בכל מקום שאפשר להקים נקודה - מקימים.

שר החקלאות ח. גבתי:

אפילו במקום שאי אפשר להקים - מקימים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו חיים בחורשים ובשנים של הרת עולם ביחס לקביעת איזה דברים שאתמול לא היו ומחר כן יהיו. הכל בשביל "חנינא בני", שתהיה לנו מדינה, שיהיה לנו שטח. רע אם יש בעיות שונות. אני מודה ומתוודה, שגם אני איני יודע איך תיפתר השאלה של יהודה ושומרון. יש על כך דעות שונות בארץ

ובישוב, וגם בין החברים פה. פה אין מה לעשות לפי שעה. שם יושבים ערבים, אף אחד איננו אומר לשלח אותם. אבל אני שואל: האם יציאת הערבים נמשכת? משה דיין אומר לי, כי חוץ מהשבוע של שלג, שאז ירד מספר היוצאים מ-1,000 ל-500, הרי עכשיו יוצאים שוב 1,100 לשבוע. זה אומר לי איזה דבר. לכשנשכ ונדבר על השלום, אולי זה ישפיע. ואם יהיה כסף - ולזה מוכרח להיות כסף בינלאומי - אפשר לשאול: מדוע עיראק לא תקבל 150 אלף פליטים ערביים? הם דרשו שיהיה במשא ומתן סעיף על פליטים, צריך לדבר על פליטים ערביים ופליטים יהודיים, צריך לחדש את הענין הזה של הדיבור על פליטים יהודיים. היו 500-600 אלף פליטים יהודיים.

שר החוץ א. אבן :

בהחלט מועצת הבטחון לא כתוב "ARAB REFUGEES".

ראש הממשלה ל. אשכול :

לנו מותר לפרש את זה שמדובר גם על פליטים יהודיים. לקחנו יהודים ממדינות שונות. הוצאנו 500 אלף יהודים מארצות ערביות. חיקק עיראק פליטים ערביים. אדמות יש לה. הלוואי שהייתי מאמין, שאפשר ליישב בסיני אנשים ללא תעשיה עם מים מותפלים. אולי אני אומר זאת מחוסר ידיעה. אבל יש ארצות, שיש להן מים. אם עולים על דרך של איזו שהיא הידברות, אפשר להעלות זאת. יש עבר הירדן, שיש לה שטחים גדולים, הם לא ניסו לנצל את המים שיש להם, 60% בעשר השנים.

אנו עומדים בפני הרח עולם. זוהי הרח עולם כדיוק כמו בשעה שהקימונו את המדינה והתחילו לבוא יהודים. אמרנו: צריך לסחוב אותם בכולדוזרים על האדמה, אחת כמשך חמש שנים לא יכואו.

אני יודע שזה לא בדיוק מה שאומרים הכלכלנים. כשאתה רוצה, אתה מבטל את הכלכלנים כעפרא דארעא. הכלכלנים עשו חשבון בדיוק שצריך לבסס את הישובים תוך 3-4 שנים. אם לא יהיה כסף, יימשך הכיסוס עשר שנים.

השטח הזה של ברדלה מקיף 30 אלף דונם. ראיתי אותו עכשיו בפעם הראשונה. לפני הרבה שנים לא ידעתי מה זה, יצאה נשטתי לקראתו. אם מתברר שאפשר לרכז שם 12-15 אלף דונם, צריך לרכז ולא להפסיד זמן, לא להפסיד אף רגע. ואם לא נוכל ליישב שם מיד ישובים, יש בסביבה ישובים קיימים שחסרה להם אדמה. יש מעוז חיים, שיש לה צרות עם אדמה. אם אפשר לתקוע שם 2-3 ישובים, צריך לתקוע אותם.

בקליה וים המלח היתה קונצסיה של ישראל. זאת לא היתה פחות קונצסיה מאשר זאת שלפיה מסר סעוד את טיראן לנאצר. היתה קונצסיה לעולמים. בעניין חברת החשמל לא רצינו להכנס לדיונים ומשפטים עם יורן. בסביבה ההיא יהיה ישוב. כך הבינונו אז שאנחנו משאירים שטח פתוח בין שני הנשרים. אמנם, אני יודע איך נחיה. לו הייתי יכול לרמות את עצמי ולחשוב שתוך 3-5 שנים יימצא מקור מחוץ לריבוי הטבעי שלנו ושיעלו מיליון יהודים, היה זה דבר אחר. אז היה לי קל יותר, אם כי גם אז היה יוצא אחוז גדול של ערבים, והערבים ישנאו אותנו עוד הרבה שנים כך או אחרת.

אבל נראה מה שיהיה. אני באמת אני מזלזל בכסף. אני יודע כי כשאיך כסף, זה רע.

אני יודע כי כל מה שקול כועס ותובע שיתנו לו חכנית הוא, שהוא רוצה לדעת אם יש מקום לנקודה לחבריו. בורג נתן לי פתקה המדברת על אותו דבר. גם לך תהיה נקודה וגם לו תהיה נקודה. אם לא יהיה כסף, לא ניתן מיליון לירות ליחידה אלא 900 אלף ל"י. לא נעשה מריבות. לי אין שום תרעומת על כך, שהדבר הזה הוכא הנה. הוא היה צריך להיות מובא להחלטה בממשלה. אנחנו צריכים עכשיו להחליט.

אני מציע לישראל גלילי לאשר עכשיו רק את זה.

שר הבריאות י. ברזילי :

הצעתי היא לרתות את ההצבעה על ההצעה הזאת עד לאחר ההכרעה המדינית על גורלה של הגדה.

מצביעי ס. כרוכ קולות נגד 2 נדחתה ההצעה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אנחנו מצביעים עכשיו על הקמת שתי הנקודות. השר בנין ביקש לצרף את דעתו לחיוב.

מזכיר הממשלה י. עוזאי :

גם השר אלון.

ראש הממשלה ל. אשכול :

הייתי רוצה, ששר האוצר יהיה בכל לב בעד זה. ברדלה זהו ודאי המשך של ישוב קומפקטי גדול, ואם אפשר להקים שם 2-3 ישובים ו-2-3 היאחזויות, טוב לעשות זאת. דומני שיש שם גם מים.

יש יהודים שכשכילם זהו דבר גדול האפשרות להיות במערת המכפלה לא כור, ויש איזו חשיבות שיהיו שם יהודים. אבל לזה נגיע פעם. אני יודע שזהו כביש יקר, כשנסעתי לכפר עציון ראיתי שמעסיקים עובדים בהרחבת הכבישים האלה. צריכים אנו להמלך בדעתנו על כך. אני הייתי נותן להם לעשות כביש לאורך ים

המלח. אולי אפשר בתוך התקציב הזה למצוא איזה דבר לכך. בקליה קיים עוד איזה בנין, שהיה מלון יהודי. בכל זאת איזה שהוא הסבר יש לזה.

דיבר בנוסב על כך, שיעשו פחות היאחזויות ברמת-הגולן ויעשו נקודות בערבה. אמרתי שבכל מקום שאנחנו קודחים ומוצאים טיפת מים, אנחנו עושים משהו. ומלבד זה שטח הערבה אינו עומד בשום סכנה. וראי ישנה סכנה שישמידו את כולנו בכלל. אבל כיום אינה עומדת בפנינו שום סכנה - לפני שנים זה היה - שייקחו מאתנו חתיכת הנגב הזה. אין לזה כל השוואה. אם אפשר על יד הכביש הזה או בעזרת הכביש הזה למצוא מוצא כשר - דומני שמערת המכפלה נמצאת באיזה קצה - טוב לעשות זאת. אני יודע שיחסינו עם ראש עיריית חברון הם טובים. אולי אפשר לעשות משהו. יש לזה חשיבות גדולה.

וראי ישנן כל הצרות ויש חוסר אמצעים. כאשר החלטנו להאריך את השירות בצבא במספר חודשים, חשבתי שלא צריך להוסיף כסף לחיילים. אין אנחנו במצב כזה, שנוכל לעשות זאת. זה יעלה לנו 20 מיליון עד 25 מיליון ל"י. יכלו לשרת בצבא בישראל עוד חודשים אחדים. אם יש שעת חירום, ישרתו בצבא עוד חודשים אחדים. אבל אני מכין, שהתרגזו והתרגשו והחליטו להוציא על זה 20-25 מיליון ל"י.

מה שהחלטנו עקב בצד אגודל עושים בשטחים הללו

ללא פירסום.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

ומה בדבר הישועים?

ראש הממשלה ל. אשכול :

ברגע זה יקימו שניים. לא איכפת לי לעשות פעמים
את הוויכוח. בכל אופן, אדמה שאין לה בעלים צריכה להיות בידי היהודים.

שר המשטרה א. יששורן:

האם אפשר להקים את שתי הנקודות על יד טירת צבי?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר, אבל לא צריך. זה לא במקום. לכל דבר יש
הניון שלו. נכון הוא, שביחס לברדלה קל יותר להסביר. ביחס לקליה-בית הערבה ישנה
הסברה לא פחות מאשר לגבי גוש עציון. היה היה ישוב בית הערבה, היורדים הרסו
אותו עד היסוד. בדיוק באותו מקום אי אפשר להקים שם עכשיו ישוב. הערבים כנראה
רחצו את האדמה בסבון או כאודיקולון. אבל יש קצת יותר צפונה מקום לישוב. יקום
ישוב והוא יישען באמת על קליה. אני בטוח, שקליה תוכל להיות במשך הזמן ענף
פרנסה.

בכל אופן, אם אפשר לרכז בברדלה אדמה, צריך
לדאוג לכך ש-12-15 אלף דונם מאדמת ברדלה יהיו בידינו, בידי היהודים.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

תהיינה היאחזויות שם.

שר הפיתוח ושר התיירות ט. קול:

מדובר על כך, שמעבדים אדמה והנה עכשיו מדברים

על ישובים.

שר הבטחון ט. דיין :

אני מציע לייפוט כוחם של שר החקלאות, שר האוצר וראש הממשלה, לקבוע אם באותו איוור בבורלה צריך לעשות במשך הזמן שתיים או שלוש היאחזויות. ברור שמתחילים בשוב אחד בצפון ובשוב אחד בדרום.

ראש הממשלה ל. אשכול :

משה דיין, גם אתה שכחת איוור תורה. פה מתחיל מיד הוויכוח מי הולך לנקודות החדשות. אתה עוד תראה ש"השומר הצעיר" לא ייתן לנו מנוח, שנייטב גם אותם שם.

שר הבריאות י. כרמלי :

אני מודיע מיד שכן. מה זה שייך לקו המדיני שלנו? אם תהיה התיישבות, וראי ש"השומר הצעיר" רוצה להיות בתוך זה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אם אנחנו מחליטים עכשיו על שטחים, נחליט על שטחים. נצטרך לשבת קצת אחר, שר החקלאות, ועם רענן וייך ולדון על הטענות של השר קול ושל אחרים, של כל אלה "המקופחים".

שר הבטחון ט. דיין :

מה שאמרנו על רמת-הגולן ועל גוש עציון מקובל על כולם. את רמת-הגולן מיישבים. אילו נקודות מקימים שם, לא פה המקום לדון על כך.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אתה אומר "מיישבים" - "מאחזים".

שר הבטחון מ. דיין :

אף פעם לא הוחלט פה על מספר נקודות שמקימים. בגוש עציון מתפשים מקום להיאחזות הקיימת. אני מסכים, שזה יכול לאישור אם ימצאו מקום לנקודות נוספות.

ראש הממשלה ל. אשכול :

בגוש עציון עם תוספת, חשבו שזה יהיה מאחורי הקו הירוק. באו אלי לשאול: האם לקנות 600 דונם? היה זה דבר גדול לו זה קרה, כי המדובר הוא על 500 ל"י הדונם. אמרתי לו: לך מיד לשר האוצר. לו לקרן הקיימת היה כסף, הייתי מסכים שתעשה פחות ייעור, כי יש עבודה בארץ, ודווקא שם תיקנה עוד שטחים שאפשר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

פה הוגשה הצעה לאשר שתי נקודות. הצעתי שנאשר

זאת.

לגבי מה שאמר שר הבטחון, רוצה אני להעיר שלא היה פה דיון ולא היתה הצעה. אני רוצה שיבואו עם מפה ויציעו לנו תכנית שלמה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

יש לי מה לספר לך על עשרים סעיפים שלא הגענו אליהם. ברגע זה נחליט רק בענין זה.

מחליטים:

(א) לאשר הקמת שתי היאחזויות נח"ל בבקעת הירדן: האחת באיזור כרדלה (סמוך למוצבי הברך), והשניה - באיזור קליה-בית הערבה.

החלטה זו אינה לפירסום ולא יינתן פירסום להקמת ההיאחזויות האמורות.

(ב) הצעות להיאחזויות נוספות כשטחים המוחזקים תובאנה לאישור הממשלה.

(עד כאן רשם י.מ. - מכאן ל.צ.)

218. החיפושים אחרי הצוללת "דקאר"

ראש הממשלה ל. אשכול:

לפי בקשת אותם חברי הממשלה שלא היו הבוקר בישיבת ועדת השרים לענייני בטחון, הזמנו שוב את מפקד חיל הים, כדי שימסור פרטים על היעלמה של הצוללת "דקאר" ועל החיפושים אחריה.

אני אבקש את השר בורג לנהל שיחה זו, מאחר שאני

מוכרח ללכת.

דוד י. גלילי:

אין חובה על חברי ועדת השורים לענייני בטחון, ששמעו את מפקד חיל הים הבוקר, להישאר כדי לשמוע אותם הדברים שנית.

שר הדואר י. ישיעיהו :

צריך להפסיק את הסדר הזה, ששלושת-רבעי מחברי הממשלה שומעים את הדברים לחוד, ורבע שומע זאת לחוד.

שר הבטחון ט. דיין :

לפי בקשתכם, חזרנו והזמנו את מפקד חיל הים כדי למסור פרטים.

שר הסעד י. כורג :

אני מקדם בכרכה את מפקד חיל הים. ראש הממשלה ביקש ממני להיות המנחה של שיחה זו, של חברי הממשלה אשר לא שמעו את הדברים, כי הממשלה הייתה בועה, שזה ענין כבוד משקל וראוי שכל חברי הממשלה יהיו בעלי מידע בענין זה. אבקש למסור ראשי הפרקים ואחר כך ודאי תהיינה שאלות.

שר התחבורה ט. כרמל :

מאז הבוקר ועד עכשיו אין שום דבר נוסף?

אלוף ש. אדאל :

רק ידיעה מצרפת, על צוללת צרפתית שאבדה בים התיכון. דברים מדויקים עדיין איננו יודעים, היא אבדה כנראה היום או אתמול.

שר הסעד י. בורג:

אני רוצה להעמיד שני אלמנטים, שהייתי מבקש ממך להתייחס אליהם: (א) האם ישנן אניות רוסיות בסביבה, שיכולות לפעול על ידי פצצת עומק? (ב) האם תנאי מזג האוויר הם כאלה, שיש להם השפעה במישרין על אניות בים?

אלוף ש. אדל:

לשאלה הראשונה - ישנן אניות רוסיות באזור, אנחנו לא יורעים בדיוק מתי ואיפה, אין לנו מעקב מדויק. טכנית, ישנה אפשרות שהן היר שם. לגבי השאלה השניה, מזג האוויר בהחלט מקשה על החיפושים עד עכשיו. יתכן שאובדן הצוללת קשור בזה. ראיתי בעתונים רמזים, כאילו הצוללת היתה ישנה, ובגלל זה לא היתה טובה. עובדה שקרה דבר כזה לצוללת הצרפתית "מינארב", שהיא רק בת ארבע שנים. הצוללת "דקאר" אמנם איננה חדשה, אבל הושקעו בה עבודה רבה וכסף רב, לחידושים ולשיפוצים, שנעשו במשך שנתיים בצורה יסודית ביותר. היא עברה אימון ובחינות טכניות גבוהות של האדמיראליות הבריטית. אני ביקרתי בצוללת "דקאר" לפני ששה שבועות, עם סיום האימונים שלהם בפורטסמות, כאשר הם עברו את המבחן של האדמיראליות הבריטית. הם עשו לה אותם המבחנים שהם עושים לצוללות שלהם, ובמשך כמה שבועות העמידו אותה בכל המבחנים הדרושים. הצוללת יש לה צוות שהוא ברמה למעלה מהממוצע הבריטי. הצוות ברובו או בחלקו הגדול, צוללנים ותיקים וטובים מאד. מפקד הצוללת הוא איש מנוסה מאד.

תכנית ההפלגה שלה לאחר האימונים היתה - אני מתכוון לים התיכון, שהכוונה היתה לעבור את כולו בצלילה, הן מטעמי אימונים והן כדי להסתיר, עד כמה שאפשר, את התנועות שלה, כאשר בצלילה הכוונה להשתמש בחלקו בשינוי ובחלקו בצלילה מוחלטת על מצבים חשמליים.

העומק בדרך כלל הוא עומק פריסקופי, כלומר 50 רגל, פרט למקרים שבהם ישנן אניות בקירבה, ובמקרה של חשש להחנגשות, היא יורדת לעומק של 100 רגל. בשינור, העומק הוא 50 רגל. היא אינה יכולה להפליג בשינור בעומק גדול מ-50 רגל.

דבר שני, לגבי האונה אלחוטית - היא חייבת להאזין רוב הזמן כשהיא בעומק פריסקופי, נוסף למקרים בהם היא חייבת לרווח ולמסור פרטים על מצבה. במידה שאין לה קשר ואינה יכולה לקיים קשר אתנו בזמנים הקבועים מראש, היא חייבת להפסיק לצלול ולעלות על המים, אינה צריכה לצלול בזמן שאין קשר בטוח.

באשר לקצב הדיווח - היא היתה חייבת לרווח לפחות אחת לשמונה שעות, על ידי מברק, שאינו נותן פרטים מדויקים על מיקומה ומעשיה, אלא למתן סימן חיים, הודעה על כל צלילה ועליה, כלומר, צלילה למצב שבו אינה יכולה להאזין, וקבלת אישור על כך, זאת אומרת על הפסקת קשר, קבלת אישור לצרכי צלילה והודעה על עליה. חוץ מזה היה הדיווח היומי, בו היא נותנת פרטים מלאים של מקום הימצאותה, מה היא עושה ומה בדעתה לעשות.

הקשר היה תקין כל הדרך. היה איחור פעם אחת בשעה בדיווח, ואנחנו רק מעריכים שבסביבה היו אניות והיא לא יכלה לעלות. בדרך כלל, אנחנו מחכים חצי שעה עד שעה, אם יש איחור בדיווח, כדי להיות בטוחים שזה מקרה, כי יתכן שהיא מחכה עד שתעבור האניה, על מנת שתוכל להוציא את האנטנה. פרט למקרה אחד, שבו הקשר היה אחרי תשע שעות, בדרך כלל, מאז צאתה מגיברלטר, היה קשר כל ארבע שעות, שש שעות, ובמקרים מסוימים גם שלוש וחמש שעות.

אלה היו רווחי הזמן בין ההתקשרויות השונות, עד ל-25 לחודש. הדיווח האחרון המפורט, בו שודר דין וחשבון מבצעי אותנטי, היה ב-24 לחודש בשעה 6.00 בבוקר, כל יום בשעה 6.00 בבוקר היתה מדווחת על מקומה. כאן יש לנו מפה של התנועה המשוערת שלה מאז יום חמישי. בחצות הלילה, בין יום רביעי ליום

חמישי, שלחה מברק בקורת רגיל, והנקודה המוערת לפי חישוב הנחזנים שהיא נתנה לנו, היא בערך נכונה, לא יכולים להיות הבדלים גדולים (תיאור על המפה).

למעשה, זה היה הקשר השיגורתי והתקין האחרון.

כעבור שמונה שעות לא הגיע קשר, וכבר ב-25 לחודש הפעלנו חיפושים. ביום חמישי בשעה 12.25 בצהריים, הגיע מברק התקשרות אשר נפסק באמצע. זו הייתה התקשרות שהרגיעה אותנו במידה מסוימת, כי המברק התחיל בתהליך הרגיל: "דקאר" קראה לנו, ענינו לה, שאלה איך שומעים אותה, אמרנו שהיא נשמעת היטב, שאלה אם יש מברקים עבודה, הודענו שיש מברק עבודה, וברגע זה נפסק הקשר. עד המקום הזה ההתקשרות היא בקור בינלאומי, בקבוצות של שלוש אותיות. מהמקום הזה הייתה צריכה לעבור לקוד המיוחד שלנו, וכאן נפסק הקשר. זה לא נראה לנו מוזר ביותר באותו רגע, מאחר שזו נראתה כתקלה טכנית, אבל זה היה כבר בעיצומם של החיפושים. החיפושים התחילו תשע שעות לאחר חצות, שבין ליל רביעי ליום חמישי, והמברק הזה הגיע כעבור שתיים עשרה שעות. מאחר שהמברק לא נגמר, המשכנו בחיפושים, אבל זה בכל זאת עודד. החיפושים נמשכו כל הזמן.

ביום ששי, בשעה 17.55, כלומר זמן רב לאחר המברק

התקין האחרון, וזה כבר היה למעלה משלושים שעות, היא שוב התקשרה באותו קשר, "דקאר" קראה לנו, קיבלה את התשובה, הקשר נראה שיגורתי, ללא כל חרדה, וזה כבר נראה לנו מוזר, כי הם יכלו לדעת שלאחר שלא התקשרו כל כך הרבה זמן, הפעלנו חיפושים. בכל זאת, ההתקשרות הייתה שיגורית, וברגע שאמרנו כי יש לנו מברקים עבודה, הקשר שוב נפסק. אז זה עורר חשד גם לגבי הקשר הקודם, והחשד הזה נשאר בלבי עד היום הזה. שני המברקים האלה חשודים בעיני, כי מה ששודר בחלק הראשון, שודר בתהליך של הקור הכינלאומי, שמות הקריאה של הצוללת, של המברקה שלנו, לפי האותות המוסכמים לתהליכי התקשרות בינלאומיים. בשני המקרים, כל אחד שמכיר את התדר שעליו אנחנו עובדים ואת שמות הקריאה שהם מוכרים ומפורסמים, יכול היה לעשות זאת. ברגע שצריך היה לעבור לשימוש בקור הישראלי, בתהליך ישראלי - הקשר נפסק. במקרה זה של ההתקשרות השניה, יומיים לאחר שהצוללת הייתה בבחינת נעדרת, היה מוזר בעינינו שלא הייתה שום נימה של "EMERGENCY" בקריאה הזאת, ונתעורר חשד

בלבי, שאולי מישוהו אחר קרא לנו במקום "דקאר".

שר התחבונה ט. כרמל:

לאיזו מטרה?

אלוף ש. אדאל:

אולי כדי להשהות את החיפוש, להטעות לגבי איזור החיפוש, להרחיב את מרחב האפשרויות של מה שקרה לצוללת. זו השערה, שעד עכשיו אין לי שום הוכחה ביחס אליה, פרט לכך שאם "דקאר" שיגרה מבוק עוד ביום ששי בערב, זאת אומרת שהיא היתה שלמה עד אז, וזה מוזר, כי היא כבר היתה חסרה לנו במשך יומיים. על כן, אם קרה משהו, זה קרה רק אחרי יום ששי בערב, או שמישהו אחר שידר במקומה. זו תעלומה שאין לה פשר.

כמובן שעל ידי הדיווחים השיגרתיים כל שש-שמונה שעות, לא היה קשה ביותר לעקוב אחריה, לפחות לא לצי מצוייד כהלכה.

אלו העובדות לגבי התנועות והקשר אתה.

שר השיכון ט. בנטוב:

מה המרחק המשוער שהיתה צריכה לעבור, אילו

המשיכה לנסוע?

אלוף ש. אדאל:

אם מישור אחר שידר במקומה, זה יכול להיות מכל מקום אחר. כדי לדעת מניין משדרים, אם יש חשש מראש, מסדרים האזנה משתי תחנות רחוקות ועושים חיתוך. אבל כדי לעשות זאת, צריך להיות במצב של ציפיה מראש, לאיתור מקום השידור.

שר השיכון מ. בנטוב:

ביוון ובקפריסין לא הגיעו שדרים אלה?

אלוף ש. אדאל:

אנחנו לא יודעים. מסרנו על כך לאמריקאים, ומסרנו להם גם את החששות שלנו, ושאלנו אותם אם הם בחקופת זמן זו, מאז השידור התקין האחרון של הצוללת, הרגישו באיזור תעבורה בלתי רגילה באלחוט. הם כמובן לא עונים, ואני לא מניח שהאמריקנים יגידו לנו אם הם חושדים חשד כזה, או אם הם יודעים משהו. זה יהיה להם מאד לא נעים להודות, שהם יודעים כי מישור התנקש בצוללת ישראלית, מבלי לומר מה הם עושים בנדון. הם לא נתנו תשובה. האמריקנים יחד עם הבריטים, משתתפים בחיפושים, אבל הם לא נתנו אינפורמציה מה שמעו כאותם הימים ברשתות האלחוט.

כאן לפניכם מפת החיפושים, כאשר איזור החיפושים מחולק לאיזור חיפושים בריטי, אמריקני, יווני וישראלי. בחיפושים משתתפים מצד חיל הים: הצוללת "לווייתן", שתי ספינות הסער החדשות - בינתיים הגיעה לשם גם [REDACTED] - המשחתת "יפו" והצוללת "דולפין", אשר מתקרבות מצד כרתים. משתתפים בחיפושים מטוסי חיל האוויר האמריקני וחיל האוויר הבריטי. אלה גזרות החיפוש כפי שהן חולקו אתמול. תנועתה של הצוללת "לווייתן" מסומנת כאן על המפה. אתמול לפנות ערב היא ראתה שלוש רקטות ירוקות שנורו כאן, התברר אחר כך שבמקום נמצא מטוס בריטי והוא עשה זאת, ולא היה בזה שום קשר עם "דקאר". מטוס שלנו ראה כתם שמן, ה"לווייתן" הגיעה אליו, אינני בטוח שהמקום נכון, על כל פנים מטוס שלנו

שחג שם ראה את כתם השמן, אניה יוונית שעברה במקום, לפי דיווח המטוס, הודיעה לאחר שהתקשרנו אתה, שהיא לא הוציאה שמן. אינני מייחס כל חשיבות לכתם השמן הזה, מאחר שבים הסוער הזה כל כמות שמן היתה מתפזרת מהר מאד. לולא הים הסוער, אני מניח שכל חמש דקות היינו מקבלים ידיעה אחרת על ארגזים צפים וכל מיני עצמים אחרים, כי בשטח זה יש תנועה גדולה של אניות שמשליכות אשפה וכדומה. לא אכנס לכל הפרטים של כל דיווח שבו נדמה היה שיש משהו.

היה דיווח על משהו שנראה היה כמלבן אדום. הניע לשם הליקופטר, שהוריד צוללים במקום, לא נמצא שום דבר, זה פשוט היה ארגז עץ.

אתמול לפנות ערב קלטת פאמגוסטה שידור על גל המצוקה של מצוף החירום של הצוללת. יש שני מצופי חירום לצוללת, שכאשר היא שוקעת, היא משחררת אותם, והם משדרים במשך 60 שעות על מצברים בתדר קבוע משלה, ובקוד ידוע משלה. התדר והקוד של ה"דקאר" היו של גאט"ו בהסכם עם האנגלים, שבפורטסמות ועד הגיעה לחיפה השתמשה בתדר הזה, וכל האניות בים התיכון ידעו על תדר המצוקה של הצוללת הזאת, ולו היו שומעים שידור כזה, היו יודעים מי היא. האניות שלנו התחילו לשדר מערבית לכרתים. אתמול לפנות ערב נשמע גל נושא בתדר הזה. לא נשמע התוכן שהמצוף של "דקאר" צריך לשדר, אבל סיפרו כאילו התוכן היה כזה, שמזהה את האניה. היתה קריאת S.O.S בקצב, תוך הפסקה בין שידור לשידור, אבל זה לא נקלט. נקלטת אמיסיה של אנרגיה בתדר זה, בלי זיהוי. זה נקלט בפאמגוסטה, מהכיוון הזה (מצביע על המפה).

שר השיכון ט. בנטוב:

יש בטחון שזה מצוף מצוקה של "דקאר"?

אלוף ש. אראל:

לאחר חקירה נוספת, אנחנו כמעט בטוחים. שידור המצוקה הזה נשמע כאן במשך שעה וחצי בתחנת אלחוט אחת שלנו בהרצליה. האיש שהאזין לא שמע את השידור, אלא צפצוף בתדר הזה, בכיוון צפוני. בשעה 9.00 בערב קלטת ניקוסיה שוב שידור באותו תדר, בו נקלטת קריאת S.O.S באותו קצב עם ההפסקה המתוכננת. זה היה אמש, אבל הם לא הצליחו לזהות את קבוצת הספרות של השידור. זה כמעט ודאי, שזה היה מצוף המצוקה של "דקאר". הם בדקו אם יכלה להיות שם צוללת אחרת שלהם. הם לא קיבלו כיוון, הם רק שמעו את השידור הזה. השידור הזה נשמע במרחק של בערך 60 מייל, ושוב כלי כיוון, זה היה צריך להיות בסביבה הזאת (מצביע על המפה) וזה כמעט ודאי. מצוף המצוקה משרר במצב כזה כ-60 שעות על מצברים, ויש להניח שהשידורים האלה שנקלטו אתמול לפנות ערב ועוד הפעם בשעה 9.00 בערב, היו בסוף ששים השעות של המצברים. יתכן שהם לא נקלטו לפני כן, מאחר שהם היו רחוקים ומחוץ לטווח. הרוח והגלים בכל הימים האלה היו בכיוון דרום-מערב. הים סוער כל הזמן. יש להניח, שהמצוף נסחף מאיפה שהוא בסביבה הזאת (מראה על המפה) בכיוון צפוני-מזרחי, וכאשר הוא התקרב לטווח השמיעה של התחנות, נקלטו השידורים.

שר השיכון ט. בנטוב:

לא היו אניות בסביבה, שיכלו לשמוע את השידורים

במשך 60 שעות המצברים?

אלוף ש. אראל:

השידורים שנערכו, נערכו באיזורים אלה, וכל הזמן לא נתנלה שום דבר. גם אם המצוף שידר 60 שעות, אניות בדרך כלל אינן מאזינות לתדר זה, אלא בעיקר תחנות חופים. יש לבריטים מטוסים מיוחדים, עם ציוד האזנה לתדר מצוקה, הם הגיעו רק היום. זאת צריכה להיות תחנת האזנה כיוונית.

היתה לנו איוו שהיא תקווה, ותקווה כלשהי יש עוד גם עכשיו, שמא המצופים האלה משדרים, לא נותקו, אלא שהצוללת צפה ללא שליטה והיא הפעילה בעצמה את המצופים האלה כמכשיר חירום. יתכן שרצתה לתת אזעקה כאשר היא ראתה שהיא נסחפת, או יתכן שהם הרגישו שהם מתקרבים יותר מדי לחוף הסורי. כל האיזור הזה, החל מאתמול בערב ועד עכשיו, נסרק על ידי שבע אניות ושתי הספינות המהירות החדשות שלנו. גייסנו גם שתי אניות-סוחר, שיצאו מחיפה, והעמסנו עליהן גם ציוד הצלה, גם ציוד רפואי וגם ציוד אמודאים. המעבורת "דן" הופנתה לאיזור זה וגם האניה "פלמ"ח". במשך הלילה והיום סרקו את האיזור הזה שבע אניות, ארבעה מטוסים של חיל האוויר ומטוסים בריטיים. תנאי הראות אינם טובים, מזג האוויר קשה שם, והסיכוי שהצוללת עצמה צפה באיזור זה קלוש ביותר, כי אז היתה צריכה להתגלות בדואר של אחת האניות האלו. המצוף עצמו, סביר שהוא צף כאן ועדיין לא נתגלה, וקשה מאד בים סוער לגלות מצוף. ודאי שחשוב ביותר לגלות את המצוף הזה ולהרים אותו, כדי שתהיה הוכחה סופית שזה המצוף של "דקאר", ובזה אינני בטוח שנצלית, כי עד עכשיו לא גילו אותו.

החיפושים בשאר השטחים נמשכים, בעיקר מתוך תקווה שמא יימצא על פני המים איזה שהוא סימן. באיזור ישנן גם שלוש אניות אמריקניות. עומק הים כרוב השטח הזה הוא 2 קילומטר, וזה עמוק מאד, ובחלקים אחרים - קילומטר אחד. כמובן שהיום הסיכויים הרבה יותר קלושים, וכל שעה שעוברת - הסיכויים קלושים עוד יותר.

שר השיכון ט. בנטוב:

כמה זמן האנשים יכולים להשאר בצוללת במצב

חירום?

אלוף ש. אדאל:

האנשים יכולים להתזיק מעמד למעשה שלושה ימים, אבל הבעיה היא אם הצוללת נמצאת במצב תקין ואם היא שולטת על עצמה. אם היא בסדר, לא יתכן שהיא צוללת כל הזמן ואינה עולה. ברגע שהיא יודעת שאין לה קשר, היא חייבת לעלות, כדי שאפשר יהיה למצוא קשר אחר. היא לא יכולה לשחות במים, ללא שליטה, ואז - או שהיא צוללת, או שהיא עולה. אם המכונות אינן עובדות - אינה יכולה להתזיק מצב מאוזן בעומק, והיא שוקעת. העומק הבטוח שלה הוא 350 רגל, וזה עם מקדם בטחון של מאה אחוז. אם היא יורדת לעומק של 700 רגל, ששם יש לחץ של 20 אטמוספירות, היא נמעכת, מאידך אינה יכולה לרחף במים. אם היא בקילוגרם אחד כבדה יותר ממשקל המים, היא שוקעת.

באשר לאפשרויות היחלצות של האנשים - יש לצוללת אמצעי היחלצות משוכללים יותר מאשר יש לבריטים בצוללות אלה, מאחר שאנו התקנו בה מתקנים מיוחדים. אבל כל המתקנים האלה מועילים רק כאשר הצוללת שוקעת על קרקעית הים בעומק רדוד, אפילו אם זה 100 מטר. עד לעומק של 100-150 מטר, היא נשארת על הקרקעית, ואז היה סיכוי לאנשים להיחלץ. אבל בכל מקום שהיא היתה, אם היא שקעה, היא שקעה בעומק גדול מאד.

שר המעד י. כורג:

מה יש למצרים בסביבה הזאת?

אלוף ש. אראל:

לפי הידיעות שלנו, המצרים לא יצאו מסביבות אלכסנדריה. אני מוציא מכלל אפשרות, שהיתה התנכלות מצרית. מזג האוויר היה כזה, שכל הימים אי אפשר היה לשוט, והצוללת היא כל הזמן בצלילה. לגבי אפשרויות טכניות של פגיעה בצוללת, אפשרות כזאת יכולה להיות או לצוללת אחרת או למשתתת סובייטית שפגעה בטורפדו. אם פוגעים בצוללת בטורפדו כאשר היא בצלילה, שום סימן לא נשאר. הפגיעה אינה מפרקת את הצוללת, כך שחלקים יכולים לצוף. פגיעת טורפדו

מבקעת את גוף הלחץ והצוללת מתמלאת מים, אבל הצוללת אינה נפתחת בצורה כזאת, שיכולים לצוף דברים.

יש אפשרות כלשהי, שהיא ללא כוונה מוקדמת נחקלה בכוחות סובייטיים, והסובייטים אולי חששו שפה יש צוללת שתוקפת אותם. אלו רק השערות.

אם השידור האחרון הזה, מיום ששי, היה שלה, אז היא לא טבעה עד יום ששי בערב, ואז נשאלת השאלה: מדוע במשך יומיים היא לא צפה ולא שידרה, כאשר היא יודעת שיומיים שלמים כל העולם מחפש אותה? זה מוזר מאד, ומדוע אחרי זה שידרו כאילו לא היה שום דבר בלתי תקין? אחרי שיומיים לא היה לה קשר תקין, היא מתקשרת, קוראת למפקדה, שואלת אם יש מברקים עבורה ולא יותר. השידורים האלה עלולים להיות שידורי הטעייה. אלה שידורים בתדר מסויים, לגבי השידור של יום ששי אחר-הצהריים, קלט אותה אלחוטן צעיר, וכמובן לאחר שהוא ידע שזה יומיים מחפשים אחרי "דקאר", הוא הזעיק את מי שיכול היה להזעיק. כל השידור נמשך 20 שניות, ובשלב האחרון הספיק אלחוטן ותיק, רב-סמל, לזהות את השידור, ובחקירה שחקרתי אותו הוא אמר, שהיד היה משונה. האלחוטנים בדרך כלל מבחינים ביד המשרות, יש להם תכונה לגלות לפי קצב השידור. האלחוטן הצעיר אמר, שזה לא עשה רושם, הרב-סמל הוותיק חושב שהשידור לא היה רגיל, זה לא היה הקצב המקובל של שידור רגיל מ"דקאר". השידור לא הוקלט.

אולי אני מגזים בהכוונה לחשד הזה, אבל יש חשד

מסויים.

שר השיכון מ. בנטוב:

האם יש איזו שהיא אפשרות לגלות שריד בעומק כזה?

אלוף ש. אראל:

לאמריקנים יש ציוד שהם השתמשו בו כאשר יצאו לחפש את הפצצה האטומית שאבדה להם בחוף פורטוגל. במכשירים אלקטרוניים אין אפשרות לחפש בעומקים כאלה. יש להם צוללות מיוחדות לירידה לעומק גדול, והם השתמשו בהן, כפי שאמרת, לגילוי הפצצה האטומית בחוף פורטוגל.

שר הסעד י. כורז:

אני מודה לך. ייתן אלהים והכל יהיה בסדר.

ה י ש י ב ה נ ג ע ל ה

(בשעה 14.30)